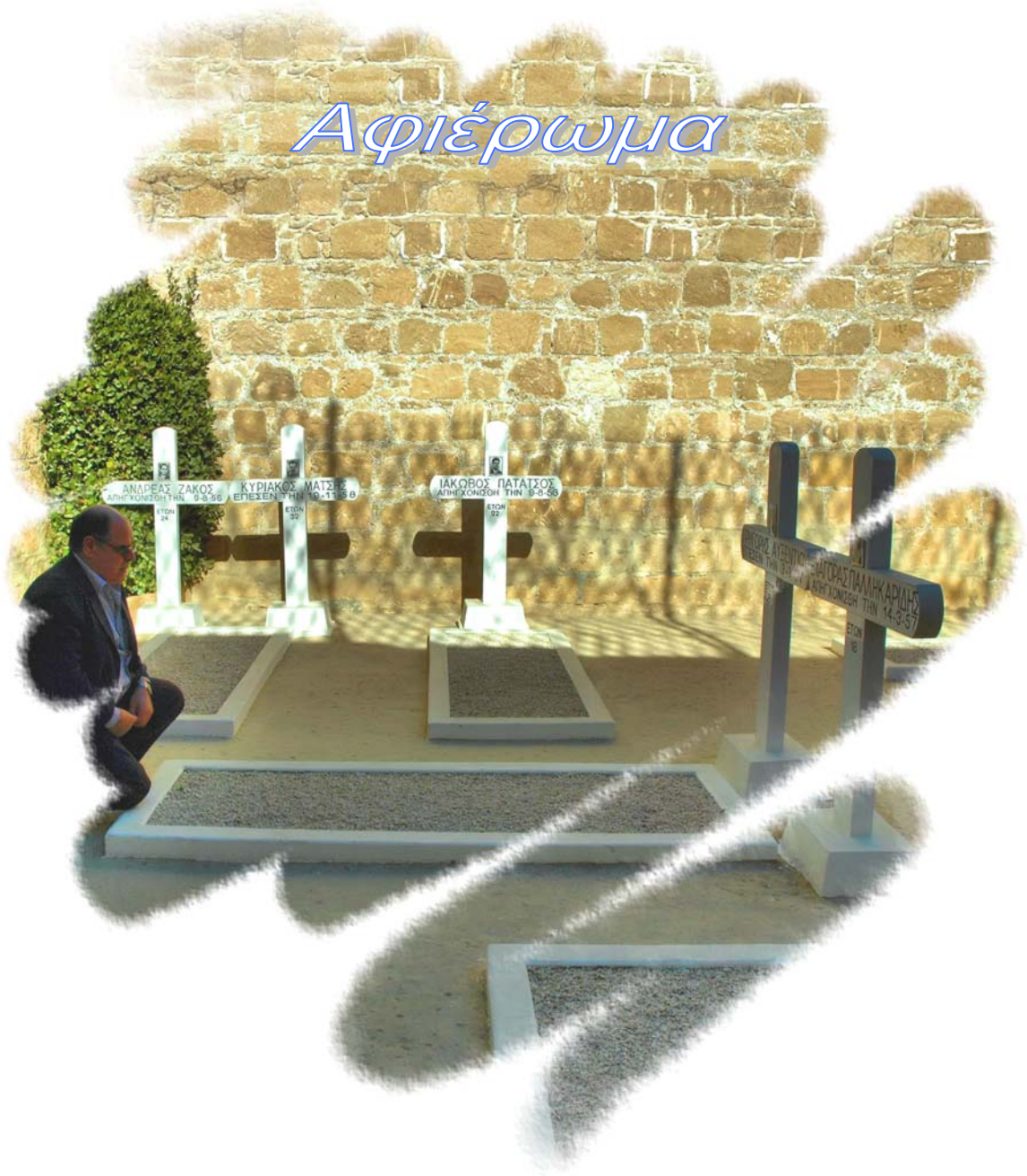

ΔΑΦΝΗ

Προσφορά αγάπης στον τόπο που μας γέννησε Έτος 13^ο Φύλλο 24^ο Απρίλιος 2011

Φυλακισμένα Μνήματα

Σταυροί και δάφνες φύτρωσαν στη γη.
Πανάχραντου Ναού προσκυνητάρια.
Περνάει το φως επάνω και ριγεί.
Όχι δεν πέθαναν αυτά τα παλληκάρια.

Χρυσάνθη Ζιτσοαία

Γράμμα του Ευαγόρα Παλληκαρίδη στους συμμαθητές του

Παλιοί συμμαθηταί.

Αυτή την ώρα κάποιος λείπει ανάμεσά σας, κάποιος που φεύγει αναζητώντας λίγο ελεύθερον αέρα, κάποιος που μπορεί να μη τον ξαναδείτε παρά μόνο νεκρό. Μην κλάψετε στον τάφο του. Δεν κάνει να τον κλαίτε...

Λίγα λουλούδια του Μαγιού σκορπάτε του στον τάφο.

Του φτάνει αυτό ΜΟΝΑΧΑ...

Θα πάρω μιαν ανηφοριά
θα πάρω μονοπάτια
να βρω τα σκαλοπάτια
που παν στη Λευτεριά.

Θ' αφήσω αδέλφια συγγενείς,
τη ΜΑΝΑ, τον ΠΑΤΕΡΑ
μεσ' τα λαγκάδια πέρα
και στις βουνοπλαγιές.

Ψάχνοντας για τη Λευτεριά
θα 'χω παρέα ΜΟΝΗ
κατάλευκο το χιόνι,
βουνά και ρεματιές.

**Πολιτιστικός, Επιμορφωτικός,
Εκδοτικός Οργανισμός
Δαφνώνα Χίου**

Περιοδικό
ΔΑΦΝΗ

Αστική
Μη Κερδοσκοπική Εταιρία

*

Τεύχος 24, Απρίλιος 2011

*

ISSN: 1108-9016

*

<http://www.dafninet.gr/>

E-mail: info@dafninet.gr

*

Υπεύθυνος έκδοσης,
σύνταξη, σελιδοποίηση,
εκτύπωση, επικοινωνία, Copyright,

Βαγγέλης Ρουφάκης
Δαφνώνας, Χίος 82100

*

Τηλέφωνο: (22710) 78-353

Κινητό: 6942 026026

E-mail: vrufak@otenet.gr

Τώρα κι αν είναι χειμωνιά,
θα 'ρθει το καλοκαίρι
τη Λευτεριά να φέρει
σε πόλεις και χωριά.

Μα δε μπορώ να καρτερώ.
Θα πάρω μιαν ανηφοριά
θα πάρω μονοπάτια
να βρω τα σκαλοπάτια
που παν στη Λευτεριά.

Τα σκαλοπάτια θ' ανεβώ,
θα μπω σ' ενα παλάτι,
το ξέρω - θαν' απάτη,
δε θάναι αληθινό.

Μεσ' το παλάτι θα γυρνώ
ώσπου να βρω τον θρόνο,
βασίλισσα μια μόνο
να κάθεται σ' αυτόν.

Κόρη πανώρια θα της πω,
άνοιξε τα φτερά σου
και πάρε με κοντά σου.
Μονάχα αυτό ζητώ.

Γεια σας παλιοί συμμαθηταί. Τα τελευταία λόγια τα γράφω σήμερα για σας. Κι όποιος θελήσει για να βρει ένα «χαμένο αδελφό», ένα παλιό του φίλο,

ας πάρει μιαν ανηφοριά
ας πάρει μονοπάτια
να βρει τα σκαλοπάτια
που παν στη Λευτεριά.

Με την ελευθεριά μαζί,
μπορεί να βρει και μένα.
Αν ζω, θα μ' βρει εκεί.

Ευαγόρας Παλληκαρίδης, Δεκέμβριος 1955

Στην Κύπρο

Από σε καρτερούμε
την σκλαβιά για να διώξεις.
Από σένα ω Κύπρος γλυκιά.
Με τη μάνα Ελλάδα να βρεθείς αγκαλιά.
Μόνο λίγο ακόμα...
Ένας ήλιος θα λάμπει
πιο λαμπρός και για μας.

Ευαγόρας Παλληκαρίδης

Ανοιξη, Αναγέννηση, Ανάσταση

Απρίλης. Άνοιξη, αναγέννηση της φύσης. Συνήθως κι Ανάσταση του Χριστού όπως φέτος. Ελπίδα αναστάσεως στους λαούς της γης, που από παιδιά ζητούσαμε κι εμείς στην πατρίδα μας και για λίγα χρόνια, πιστέναμε πως κάτι έγινε...

Και ήλθεν η ώρα της αλήθειας...

Και μας έδειξε πόσο είχαμε πλανηθεί. Πόσα ψέματα μας είχαν σεβρίσει οι «ηγέτες», που για να παίρνουν ψήφους, να εξασφαλίζουν όχι καρέκλες, αλλά πολυθρόνες, για τον εαυτό τους, αφήνοντας το σανίδι με τα καρφιά (που χρησιμοποιούσαν οι θαυματοποιοί), για 'μας τους αφελείς.

Κλοπές δημοσίου χρήματος, υπεξαιρέσεις, προμήθειες, φοροκλοπές, διαφθορά παντού, ατιμωρησία. Στην πολιτική, στην εκκλησία, στο στρατό, στην αστυνομία, στη δικαιοσύνη, ατιμωρησία. Φακελάκια στις υπηρεσίες, στα νοσοκομεία κι όπου αλλού. Γρηγορόσημο, για να γίνει η δουλειά μας. Οχετός ασυνειδησίας και παντελής έλλειψη ηθικής. Ατιμωρησία. Και να τα χάλια μας.

Και ήλθεν η Τρόικα...

Και την πληρώνουν άλλη μια φορά τα κορόιδα (ως συνήθως). Και οι έχοντες και οι αρπάξαντες καθαρίζουν (ακόμα μια φορά) χωρίς να χρειαστούν καν, «Παραδικαστικό Κύκλωμα».

Και ήλθεν ο Καλλικράτης...

Όλοι πρέπει να σοβαρευτούν και να σκίσουν τις παλιές συνταγές, που ως πανάκεια θεράπευαν «πάσαν νόσον και πάσαν μαλακίαν». Τώρα δε θα έρχονται χρήματα από το «Κέντρο» και η ανάπτυξη των νησιών μας (των καμένων των νησιών μας), θα εξαρτάται αποκλειστικά από Περιφερειακούς και Δημαρχιακούς Ταγούς.

Και ήλθε η απαγόρευση του καπνίσματος...

Και τη σέβονται ελάχιστα. Οι υπόλοιποι καπνίζουν αρειμανίως, «γράφοντας» το νόμο και τους συνανθρώπους τους που δεν καπνίζουν. Στις υπηρεσίες δημόσιες και μη, στα μαγαζιά και όπου αλλού, ντουμάνι. Συγχαρητήρια Νεοέλληνες!!!

Και ήλθεν το Σωτήριο Έτος 2011...

Και οι καταπιεσμένοι λαοί του κόσμου, επαναστάτησαν. Και οι εθνοσωτήρες ηγέτες τους, δικτάτορες δεκαετιών, τελειώνουν το «θεάρεστον έργον τους», δολοφονώντας τους άοπλους υπηκόους τους, που τελευταία δεν είναι τόσο... υπάκουοι. Και ο «Μέγας Ηγέτης» Καντάφι, απεκάλυψε τα δημοκρατικά του ιδεώδη, που η Δύση αδυνατούσε να διακρίνει τα τελευταία χρόνια, συγχωρώντας του όλες τις παλαιότερες αμαρτίες. Και ήλθαν (καταϊδρωμένοι) οι «Σύμμαχοι»...

Και προσπαθούν να «σώσουν» τη Λιβύη! Και η

Ελλαδίτσα, ακολουθεί. Μπορούσε να κάνει κι αλλιώς; Το είπαμε. Είναι μια χώρα υπό κατοχή.

—Φύγε! Αυτοί που έρχονται είναι πιο κοπρίτες από σένα κι έχουν και νέα όπλα προς διαφήμιση, φώναξα μια νύχτα στον Καντάφι, τόσο δυνατά, που ξύπνησα από τις ίδιες μου τις φωνές!

Και ήλθεν ο Εγκέλαδος στην Ιαπωνία...

Και κουβαλούσε μαζί του εννέα Ρίχτερ κι ένα τσουνάμι πρωτόγνωρο, που κατάπιε ολόκληρες πόλεις κι ο Θεός ξέρει πόσες χιλιάδες ανθρώπων. Αποκάλυψε επίσης πόσο «ακίνδυνη» είναι η πυρηνική ενέργεια όταν χρησιμοποιείται για ειρηνικούς σκοπούς! Και κινδυνεύει η Ιαπωνία να πληρώσει ίδιο τίμημα, μ' εκείνο που πλήρωσε 66 χρόνια πριν... Τότε ήταν πόλεμος. Σήμερα;

Και ήλθεν Πρωταπριλιά...

Σαν πρωταπριλιάτικο ψέμα φάνηκε τότε, πρώτη τ' Απρίλη του 1955, ο ξεσηκωμός για αυτοδιάθεση, για λευτεριά στην Κύπρο...

«...Εκκωφαντικές εκρήξεις συγκλόνισαν τη Λευκωσία, τη Λάρνακα, τη Λεμεσό και στρατιωτικές επισταθμίες (διαβάζουμε στις ιστοσελίδες του I.A.A.E. <http://myweb.cytanet.com.cy/iaae5559/fight3.htm>). Η ΕΟΚΑ είχε τότε τον πρώτο της νεκρό. Ήταν ο Μόδεστος Παντελή από το Λιοπέτρι, που πέθανε από ηλεκτροπληξία στην προσπάθεια του ν' αποκόψει ηλεκτροφόρα σύρματα, για να δράσουν οι ομάδες της ΕΟΚΑ...

Έτσι άρχισε ο αγώνας για λευτεριά τότε, με εκατόμβες νεκρών. Και ήλθε η ανεξαρτησία. Ακολούθησε η τουρκική εισβολή και κατοχή. Κι ακόμα... Και έρχεται Ανάσταση...

Ευχόμαστε στην Πατρίδα μας, Καλή Ανάσταση κυριολεκτικά και μεταφορικά. Καλή ανάσταση και στους λαούς του κόσμου που υποφέρουν, άλλοι θύματα δικτατοριών, θύματα της απληστίας του διεθνούς κεφαλαίου, της φτώχειας της εξαθλίωσης, της εκμετάλλευσης, της αρρώστιας, της εξάρτησης και του «λοιμού, λιμού, σεισμού, καταποντισμού»...

Και στην Κύπρο, να έλθει γρήγορα ανάσταση και επανένωση, με μια βιώσιμη λύση χωρίς κατοχικά στρατεύματα. Στην Κύπρο, που με αγάπη αφιερώνουμε το τεύχος αυτό της «Δάφνης». Και μια αγκαλιά πολύχρωμα λουλούδια με αρώματα από την ανοιξιάτικη χιώτικη φύση, στους τάφους και τα μνημεία για τους Ήρωες της Λευτεριάς. Τους αγωνιστές του 1955-1959, τα θύματα της τουρκικής εισβολής και της μακρόχρονης κατοχής, που προκλητικά συνεχίζεται...

Καλή Ανάσταση.

Βαγγέλης Ρουφάκης

Ευαγόρας Παλληκαρίδης ο ήρωας και ο Ποιητής

Ο νεαρός ήρωας του αγώνα της ΕΟΚΑ, οραματιστής και ποιητής ήταν το τέταρτο παιδί της οικογένειας του αστυνομικού Μιλτιάδη Θεοδώρου από τη Λάπηθο Λάρνακας κι εγγονός του Θεόδωρου Παλληκαρά απ' τον οποίο πήρε το επίθετό του ο ήρωας. Ο Ευαγόρας Παλληκαρίδης γεννήθηκε στην Τσάδα της Πάφου, στις 28 Φεβρουαρίου 1938. Ήταν το τέταρτο παιδί της οικογένειας του Μιλτιάδη.

Στην οικογένεια του Ευαγόρα ανήκει -δεύτερος ξάδερφος- και ο ήρωας Στέλιος Μαυρομάτης, απαγχονισθέντας ήρωας της ΕΟΚΑ...

...Ο Ευαγόρας δεν πτοείται. Στις 16 μέρες που μεσολάβησαν μέχρι τον απαγχονισμό του, εντυπωσίασε τους πάντες για την εγκαρτέρησή του, την αταλάντευτη πίστη του, στο σκοπό για τον οποίο θα έδινε την ζωή του και για την ηθική ενίσχυση που πρόσφερε στους δικούς του και στους συγκρατούμενους του. Στο τελευταίο γράμμα του δηλώνει:

«Θ' ακολουθήσω με θάρρος τη μοίρα μου. Ίσως αυτό να 'ναι το τελευταίο μου γράμμα. Μα πάλι δεν πειράζει. Δεν λυπάμαι για τίποτα. Ας χάσω το κάθε τι. Μια φορά κανείς πεθαίνει. Θα βαδίσω χαρούμενος στην τελευταία μου κατοικία. Τι σήμερα τι αύριο; Όλοι πεθαίνουν μια μέρα. Είναι καλό πράγμα να πεθαίνει κανείς για την Ελλάδα. Ωρα 7:30. Η πιο όμορφη μέρα της ζωής μου. Η πιο όμορφη ώρα. Μη ρωτάτε γιατί».

Η εντολή του δικαστηρίου εκτελέστηκε τα μεσάνυχτα της 13ης προς 14ης Μαρτίου 1957, στις 12:02 ακριβώς...

Ο 18χρονος έφηβος στάθηκε περήφανα κάτω από τη μακάβρια θηλιά, αντάλλαξε χειραψία με τους εκτελεστές του και η βροντερή φωνή του έσπασε τη σιωπή της νύχτας και των φυλακών και σε πείσμα των κατακτητών ψέλνει τον Εθνικό Ύμνο...

Σε λίγο ακούγεται να βροντοφωνάζει: *«Γεια σας αδέρφια... Γεια σας λεβέντες... Ελπίζω να 'μαι ο τελευταίος που εκτελούν... Αδέρφια συνεχίστε τον αγώνα. Εγώ βαδίζω στην αγχόνη γελαστός, αποφασιστικός και υπερήφανος».*

Οι συγκρατούμενοι του φωνάζουν:

«Θάρρος Παλληκαρίδη, θάρρος Παλληκαρίδη».

«Θάρρος έχω πολύ. Αυτή τη στιγμή περνά την είσοδο του ικριώματος...».

Απόλυτη ησυχία...

Αυτή τη στιγμή σπάζει το τρίξιμο από το άνοιγμα της καταπακτής της αγχόνης.

12:02. Ο 18χρονος Βαγορής πέρασε στην αθανασία. Βρήκε την «γη των ηρώων», ενώ η ευχή του έγινε πραγματικότητα...

Ήταν ο νεαρότερος από τους εννέα απαγχονισθέντες, αλλά και ο τελευταίος αγωνιστής που απαγχονίστηκε από τους Άγγλους.

Η εκτέλεση του Ευαγόρα, προκάλεσε παγκόσμια κινητοποίηση και κατακραυγή κατά των Άγγλων. Η κατακραυγή αυτή, απέτρεψε τον απαγχονισμό 26 άλλων αγωνιστών, που είχαν καταδικαστεί σε θάνατο...

«...Θυμάμαι, σα να ήταν χθες», αναπολεί συγκινημένη η αδελφή του Ευαγόρα, κυρία Μαρούλα Βρωνίδη-Παλληκαρίδη, εκείνο το κρύο και μουντό απόγευμα της 13ης Μαρτίου του 1957.

Ήταν η τελευταία επίσκεψή μας στον Ευαγόρα. Τον βρήκαμε όρθιο στο κελί του, πίσω από την κλειστή πόρτα. Μας χώριζε πυκνό σύρμα. Στεκόταν ευθυτενής και σίγουρος, έτοιμος να αντιμετωπίσει αυτό που θα συνέβαινε σε λίγες ώρες... το θάνατο. «Δεν θέλω να κλάψετε, ούτε να στεναχωριέστε», μας είπε. «Εγώ θα πάω στο Θεό και θα τον παρακαλέσω να είμαι ο τελευταίος που απαγχονίζεται».

Ζητήσαμε από τους φρουρούς να μας ανοίξουν, για ένα τελευταίο αγκάλιασμα, ένα τελευταίο φιλί. Όμως η απάντηση ήρθε σκληρή:

«Δεν επιτρέπεται».

Οι Άγγλοι αποικιοκράτες δεν τόλμησαν να παραδώσουν τη σορό του στους γονείς του για να την κηδέψουν. Φοβούνταν γενικό ξεσηκωμό του Κυπριακού Λαού στο ζόδι του. Την έθαψαν στο νεκροταφείο, στα «Φυλακισμένα Μνήματα» στην Λευκωσία, που έφτιαζαν μέσα στις φυλακές και στον ίδιο τάφο που έντεκα μέρες πριν είχαν θάψει το σταυραετό του Μαχαιρά, το θρυλικό Γρηγόρη Αυξεντίου...»

Από το διαδικτυακό βιβλιοπωλείο Θούλη
http://www.thulebooks.gr/index.php?page=shop.product_details&flypage=flypage.tpl&product_id=583&category_id=3&option=com_virtuemart&Itemid=53 (Μάρτιος 2011)

Ιστορικά Κειμήλια της Κύπρου

Από το Μουσείο Εθνικού Αγώνος Λευκωσίας

Ημερολόγιο του Μάκη Γεωργάλλα

Πέτρα με αίμα του Γρ. Αυξεντίου

Οι εννέα απαγχονισθέντες Ήρωες

Το τραπέζι της ορκωμοσίας

ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΠΟΥ ΧΡΗΣΙΜΟΠΟΙΗΘΗΚΕ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΡΚΩΜΟΣΙΑ ΤΩΝ ΙΔΡΥΤΩΝ ΤΗΣ ΕΟΚΑ

THE OATH TAKEN BY THE FOUNDING MEMBERS OF EOKA

Υφιστάμενοι εἰς τὴν ἑπανάστασιν τῆς Ἀσίας καὶ
 ἡμετέρας καὶ Ἀδριατικῆς θαλάσσης καὶ ἡμετέρας
 θαλάσσης καὶ τῆς ἰδέας μου φωτῆ, ἡσο-
 γημάτων καὶ τῶν ἰσχυρῶν βασιάνων, μυσ-
 τικῶν πάντων ὅτι γινώσκω καὶ δεῖξω ἀμείωτη
 διατῆς ἡσυχασίας τῆς ἑπανάστασης τῆς ἡμετέρας.
 Θὰ ἴδωσιν δὲ ἡμετέρας εἰς τὴν ἐπανάστασιν
 διδομένης μοι σκεπτικῆς ἐπιστήμης.
 Ἐν Ἀθήναις τῆ 7 Μαΐου 1953
 Ἰὼ Νικητοῦ Μαυροῦ
 Νικόλαος Παπαδόπουλος
 Γεώργιος Στράτος
 Γεράσιμος Κονιδάρης
 Αἰθάνιος Αὐγιάκος
 Σάββας Λαζάρης
 Σπυρίδης Λαζάρης
 Γεώργιος Γρίβας
 Νίκος Τσαπαλιώφης
 Δ. Σταυρόπουλος
 Δημήτριος Βεζιάνης
 Νίκος Αλεξάνδρου

Ο Κύπριος Μακάριος Νικόλαος Παπαδόπουλος Γεώργιος Στράτος Γεράσιμος Κονιδάρης Αἰθάνιος Αὐγιάκος Σάββας Λαζάρης	Σπυρίδης Λαζάρης Γεώργιος Γρίβας Νίκος Τσαπαλιώφης Δ. Σταυρόπουλος Δημήτριος Βεζιάνης Νίκος Αλεξάνδρου
---	---

Γλυκό καλωσόρισμα στη Λάρνακα

Στην «Κυπριακή Βιβλιοθήκη» (Λευκωσία)

Τμήμα από τα τείχη της Λευκωσίας

Η Αρχιεπισκοπή

Λίγες μέρες στην Κύπρο

Καλεσμένοι του Κυπριακού Συνδέσμου Παιδικού και Νεανικού Βιβλίου (που όπως θα θυμούνται οι αναγνώστες μας είχαμε συναντηθεί και τον Οκτώβριο του 2009 στη Λέσβο), φθάσαμε στη Λάρνακα με την κυρία Μάρω Ματθαίου, την Τρίτη 23 Νοεμβρίου 2010, απόγευμα. Ο τρίτος της παρέας Γιώργος Κορδογιάννης, ήλθε δυο μέρες αργότερα.

Μετά από λίγες ώρες στη Λάρνακα και κάποιες γρήγορες συναντήσεις, όπως τη διπλανή, ξεκινήσαμε για Λευκωσία με τον Πρόεδρο του Συνδέσμου Κώστα Κατσώνη, που ήταν τις περισσότερες φορές οδηγός μας, ξεναγός και καλός φίλος. Μαζί σχεδόν πάντοτε, η σύζυγός του Τασούλα.

Πρώτο βράδυ στη Λευκωσία και κοντά στο ξενοδοχείο μοσχοβολούσε κυπριακό λουκάνικο με σκίνο, σιεφταλιά, χαλούμι στα κάρβουνα κι ένα σωρό λιχουδιές. Το κυπριακό κρασί θαυμάσιο, βοήθησε σε συνεργασία με την κούραση, να κοιμηθούμε χωρίς διακοπή.

Μετά το πρωινό καφεδάκι, άρχισε η όμορφη περιπλάνηση στην πόλη. Τα Τείχη της Λευκωσίας, οι πολλές βιβλιοθήκες, τα πολλά μουσεία, τα μνημεία, η ιστορία σε κάθε γωνιά.

Στην Πλατεία Ελευθερίας, στην Παλιά Πόλη, παντού στις γειτονιές, η θαυμάσια αρχιτεκτονική μας εντυπωσίαζε συνεχώς. Νεοκλασικά με χρώμα ελληνικό, αρχαίοι κίονες παντού, αλλά εμφανέστατο και το ανατολίτικο χρώμα. Πολλές εκκλησίες, τζαμιά, χαμάμ και ότι μπορεί κανείς να φανταστεί, φανερώνουν την πολυπολιτισμικότητα του τόπου.

Ξεχωριστό, το Μνημείο Ελευθερίας του Ιωάννου Γ. Νοταρά που εικονίζεται στην επόμενη σελίδα. Στην Πλατεία Αρχιεπισκόπου Κυπριανού, εκτός από το συγκρότημα της Αρχιεπισκοπής και τη Σεβέρειο Βιβλιοθήκη απέναντι, δίπλα στην Αρχιεπισκοπή το Βυζαντινό Μουσείο και Πινακοθήκη-Ίδρυμα Αρχιεπισκόπου Μακαρίου του Γ', το Εθνογραφικό Μουσείο Κύπρου, το Μουσείο Λαϊκής Τέχνης, ο Καθεδρικός ναός Αγίου Ιωάννη του Χρυσοστόμου, το Μουσείο Αγώνος.

Το τελευταίο, με εκθέματα του Απελευθερωτικού Αγώνα από τους Άγγλους (1955-1959), μας συγκίνησε ιδιαίτερα. Οι υπεύθυνοι του μουσείου ευγενέστατοι, μας σύστησαν τον Πρόεδρο των Συνδέσμων Αγωνιστών Θάσο Σοφοκλέους, (θα βρείτε φωτογραφία μαζί του στο σαλόνι του Περιοδικού). Μιλήσαμε για λίγο και μας κάλεσε να τον επισκεφθούμε στο γραφείο του όπως και κάναμε την τελευταία μέρα.

πολλές οι εμπειρίες

Μετά από ένα θαυμάσιο γεύμα (πάντα με τοπικές γεύσεις) συνεχίσαμε την περιπλάνηση, ως που καταλήξαμε στον πεζόδρομο Λήδρας, κάτι που είχα ζητήσει από το πρωί.

Στο Ελληνικό φυλάκιο μιλήσαμε με τους υπεύθυνους που ήταν ευγενέστατοι και μπήκαμε στην Πράσινη Γραμμή. Προχωρήσαμε συγκινημένοι μέχρι το τουρκικό φυλάκιο όπου μας έκαναν πρόταση να προχωρήσουμε. Γυρίσαμε πίσω κι αφού πήραμε τις απαραίτητες φωτογραφίες, ήπιαμε ένα καφεδάκι να ηρεμήσουμε και να χαλιναγωγήσουμε τη συγκίνησή μας.

Αλλά πώς να ηρεμήσεις; Στο τέλος του δρόμου στην πλατεία Ελευθερίας, το Δέντρο των Αγνοουμένων. Ένα δέντρο «στολισμένο» με κίτρινες κορδέλες, ονόματα και φωτογραφίες αγνοουμένων από την εισβολή του Αττίλα (φωτογραφία στην επόμενη σελίδα). Συναισθηματικά φορτισμένοι φύγαμε για το ξενοδοχείο...

Την επομένη (Πέμπτη 25 Νοεμβρίου), ήταν μια «μεγάλη ημέρα». Κατά τις οκτώ το πρωί, ήλθε ο τρίτος της παρέας Γιώργος Κορδογιάννης. Γρήγορες βόλτες στην πόλη, συζητήσεις γνωριμίας και προετοιμασία για την βραδινή εκδήλωση, που θα περιγράψουμε σε επόμενες σελίδες.

Την Παρασκευή, ξεκινήσαμε σχετικά πρωί για μια βόλτα εκτός πόλης. Το προηγούμενο βρά-

Καθεδρικός Ναός Αγίου Ιωάννου Χρυσοστόμου

Η είσοδος του «Μουσείου Αγώνος»

δυ, στην εκδήλωση που περιγράφουμε στη σελίδα δέκα, είχαμε συναντηθεί με τους φίλους Πάμπο και Φλώρα Τιμοθέου. Είχαμε γνωριστεί δυο χρόνια πριν, στη Λέσβο, προσκεκλημένοι τότε του Δήμου Καλλονής.

Αποφασίσαμε λοιπόν να πάμε στα Λεύκαρα, με τις πολλές ομορφιές και τα ξακουστά χειροποίητα κεντήματα.

Το Μνημείο Ελευθερίας και οι μαρμάρινες πληροφοριακές πλάκες που είναι λίγο δεξιότερα

Πεζόδρομος Λήδρας-Πράσινη Γραμμή

Το Δέντρο των Αγνοουμένων στην Πλατεία Ελευθερίας

Λεύκαρα, ο Ναός του Τιμίου Σταυρού (14ου αιώνα)

Σε απόσταση πενήντα χιλιομέτρων από τη Λευκωσία, τριάντα πέντε από τη Λάρνακα, πενήντα πέντε από τη Λεμεσό και σε υψόμετρο επτακοσίων πενήντα μέτρων τα Λεύκαρα ένα πανέμορφο χωριό (Άνω και Κάτω Λεύκαρα, εμείς επισκεφθήκαμε το πρώτο), με παραδοσιακά κτίσματα και δρομάκια. Χαρακτηριστικό του τόπου τα παραδοσιακά χειροποίητα κεντήματα, που είναι πραγματικά μοναδικά και εκτίθενται στα πολλά, μικρά μαγαζάκια.

Σταματήσαμε σε ένα απ' αυτά που ανήκει στον πρώην Δήμαρχο κο Κωνσταντίνου και τη σύζυγό του. Ευγενέστατοι και οι δύο μας περιπολήθηκαν και συζητήσαμε για αρκετή ώρα.

Ο κύριος Στέλιος (πεθερός του Σίμου, φίλου από τη Χίο) που του τηλεφώνησα, έφτασε γρήγορα στο καφενείο και κέρασε τα καφεδάκια, μια που γιόρταζε. Δεχτήκαμε πιέσεις από 'κείνον και τη σύζυγό του, να πάμε στο σπίτι για φαγητό, κάτι που δε μπορέσαμε να κάνουμε.

Βόλτα στο χωριό, στα δρομάκια, στο ωραιότατο σχολείο και τις πολλές ωραίες εκκλησίες. Στη βιοτεχνία λουκουμιών «Τα ωραία Λεύκαρα», μιλήσαμε με τους ανθρώπους και είδαμε τον τρόπο παραγωγής.

Φεύγοντας, ακολουθήσαμε τη συμβουλή του κυρίου Στέλιου, ανεβήκαμε στη Βαβατσινιά και φάγαμε σε ένα θαυμάσιο εστιατόριο στο δάσος, αντικρίζοντας τα βουνά του Μαχαιρά όπου έκαψαν τον θρυλικό Ζήδρo, τον Αετό του Μαχαιρά Γρηγόρη Αυξεντίου. Δεν προλάβαμε όμως να πάμε ως εκεί. Η ώρα είχε περάσει και έπρεπε να επιστρέψουμε.

Ευχαριστήσαμε τους καλούς μας φίλους για την όμορφη μέρα που μας χάρισαν και μείναμε στο ξενοδοχείο να προετοιμαστούμε για τις ομιλίες που είχαμε την επομένη στις έντεκα το πρωί, στο Γαλλικό Πολιτιστικό Κέντρο.

Μετά τις ομιλίες, μια βόλτα στην πόλη και το απόγευμα αποχαιρετίσαμε τον Γιώργο Κορδογιάννη που έφυγε για Λέσβο.

Το βράδυ παρακολουθήσαμε θεατρική παράσταση με τον Κώστα Κατσώνη, τη γυναίκα του και την Ελένη Αρτεμίου-Φωτιάδου και ακολούθησε πλούσιο δείπνο.

Από την πρώτη μέρα, είχα δηλώσει ότι δε θα έφευγα από την Κύπρο αν δεν πήγαινα να προσκυνήσω στα Φυλακισμένα Μνήματα. Είχα επίσης εκφράσει την επιθυμία να πάω στη Μονή Κύκκου και τον τάφο του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου του Γ'. Το ζεύγος Κατσώνη που δεν μας χαλούσαν χατίρι, το επόμενο πρωί μας πρόλαβαν στον καφέ κι ας ήλθαν από τη Λάρνακα.

Φθάσαμε στα Φυλακισμένα Μνήματα, που είναι ένα κομμάτι των φυλακών Λευκωσίας και μετά τον καθιερωμένο έλεγχο για λόγους ασφαλείας, βαδίσουμε προς το χώρο του μαρτυρίου.

Ξεναγός μας ο Αγωνιστής Δήμος Βρυωνίδης, (σύζυγος της αδελφής του Ευαγόρα Παλληκαρίδη, Μαρούλας), που ξαναζούσε μιλώντας μας την εποχή των άνισων αγώνων με τον Άγγλο κατακτητή. Από τα κελιά των αγωνιστών στα κελιά των μελλοθανάτων και μετά στο φρικιαστικό χώρο της αγχόνης. Ένα γύρω, οι φωτογραφίες των απαγχονισθέντων ηρώων, η αγχόνη, οι θηλίες, η καταπακτή, ο μοχλός που ο δήμιος τραβούσε για να ανοίξει η καταπακτή...

Μόνο από πέτρα αν είσαι φτιαγμένος δε θα δακρύνεις αντικρίζοντας όλα αυτά και να μη γονατίσεις στο κοιμητήριο που έθαψαν τα παλληκάρια, εκεί, λίγα μέτρα μακριά απ την αγχόνη. Έφεραν ακόμη τέσσερις ήρωες που σκοτώθηκαν αλλού (διαβάστε σελ. 14-15), αλλά ο φόβος για ξεσηκωμό στην εκφορά, τους έφερε εδώ...

Παρά το καταπληκτικό τοπίο στη διαδρομή για το Τρόδος, η συγκίνηση δε μας άφησε να το χαρούμε όπως θα θέλαμε.

Φθάσαμε επί τέλους στη Βασιλική Σταυροπηγιακή Μονή Κύκκου. Η μεγαλοπρέπεια, η ομορφιά, ο σεβασμός στην παράδοση, εγείρουν αισθήματα θρησκευτικής κατάνυξης. Γρήγορη περιήγηση στη Μονή και αφού πήραμε τα αναμνηστικά μας, ξεκινήσαμε για το Θρονί, όπου ο τάφος του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου του Γ' (φωτογραφίες θα βρείτε και σε άλλες σελίδες).

Επιστρέψαμε στη Μονή και γευματίσαμε στο μεγάλο εστιατόριο λίγο πιο πέρα.

Μετά από μια μεγάλη βόλτα στην άλλη πλευρά του Τρόδους, επιστρέψαμε λίγο κουρασμένοι, αλλά πολύ ευχαριστημένοι και συγκινημένοι.

Δευτέρα πρωί. Λίγες ώρες μας έμεναν στη Λευκωσία, να τελειώσει η κα Ματθαίου κάποιες δουλειές και να επισκεφθούμε τον κο Θάσο Σοφοκλέους στα γραφεία των Συνδέσμων Αγωνιστών των οποίων είναι πρόεδρος. Ήπιαμε καφέ, συζητήσαμε για τον Κυπριακό αγώνα και φεύγοντας φορτωθήκαμε μερικές τσάντες βιβλία για τον Αγώνα του 1955-1959 και τους Ήρωες.

«Πάρετε να διαβάσετε και να γράφετε για όλη σας τη ζωή» είπε ευχαριστημένος.

Μόλις που προλάβαμε να ετοιμαστούμε κι ο κος Κατσώνης ήλθε να μας πάρει για το αεροδρόμιο της Λάρνακας. Τον ευχαριστήσαμε και μέσω αυτού τον Σύνδεσμο που προεδρεύει και φύγαμε, αφήνοντας τη σκέψη μας στη Μεγαλόνησο.

Βαγγέλης Ρουφάκης

Λεύκαρα. Πάμπος, Μάρω, Φλόρα, Γιώργος, κος Στέλιος

Στην είσοδο του αγιασμένου με αίμα Ηρώων χώρου

Ο Αγωνιστής Δήμος Βρυωνίδης μας ξεναγεί στα κελιά

Το συγκρότημα της Μονής Κύκκου από ψηλά

Κύπρος-Βόρειο Αιγαίο Πολιτιστικές ανταλλαγές

Έτσι ονόμασαν οι οργανωτές την όμορφη αυτή εκδήλωση που έγινε στις 25-11-2010 7.30μ.μ., σε αίθουσα εκδηλώσεων του Δημαρχιακού Μεγάρου Στροβόλου (Λευκωσία Κύπρου), στα πλαίσια των πολιτιστικών ανταλλαγών του Κυπριακού Συνδέσμου Παιδικού Νεανικού Βιβλίου με τη Λέσβο όπου άρχισαν το 2009 και τη Χίο, όπου θα συνεχιστούν ελπίζουμε το καλοκαίρι.

Καλεσμένοι για λίγες μέρες, είμαστε τρία άτομα-ομιλητές. Η κα Μάρω Ματθαίου, συγγραφέας παιδικού βιβλίου και Διευθύντρια των Εκδόσεων «Καρπασσιάνα-Πολιτισμός» που ζει στη Λέσβο, αλλά «πλανάται» μεταξύ Λέσβου, Χίου και Κύπρου, ο Γιώργος Κορδογιάννης συγγραφέας-εκπαιδευτικός από τη Λέσβο και ο γράφων ως Εκδότης του Περιοδικού «Δάφνη».

Στο χώρο της εκδήλωσης, η οποία τελούσε υπό την αιγίδα του Υπουργού Παιδείας και Πολιτισμού Δρ Αντρέα Δημητρίου, υπήρχε έκθεση λογοτεχνικού βιβλίου από το Βόρειο Αιγαίο.

Παιδιά από το Μουσικό Σχολείο Λευκωσίας έπαιξαν για μας και καταχειροκροτήθηκαν.

Το πρόγραμμα παρουσίασε η Γραμματέας του Συνδέσμου Ελένη Αρτεμίου-Φωτιάδου. Χαιρετισμούς και μικρό καλωσόρισμα απηύθυναν ο Πρόεδρος του Συνδέσμου Κώστας Κατσώνης, η κα Μάρω Ματθαίου που είναι και η ίδια Κύπρια και η εκπρόσωπος του Υπουργού Παιδείας και Πολιτισμού κα Γεωργία Κούμα.

Πρώτος ομιλητής ο γράφων, με θέμα «Χίος το νησί του Ομήρου, της Μαστίχας, της Ναυτοσύνης, του Πολιτισμού», ξεκίνησε με τον πρόλογο που ακολουθεί:

Κυρία Κούμα Εκπρόσωπε του Υπουργού Παιδείας και Πολιτισμού, εκπρόσωποι φορέων, αδέρφια μας της Κύπρου. Η συγκίνησή μου είναι μεγάλη. Κατάφερα να πραγματοποιήσω ένα όνειρο ζωής, το προσκύνημα αυτό στη Μεγαλόνησο κι ευχαριστώ θερμά τον Πρόεδρο και τα μέλη του Διοικητικού Συμβουλίου του Κυπριακού Συνδέσμου Παιδικού και Νεανικού Βιβλίου, για την ευκαιρία που

μου έδωσαν. Επίσης ευχαριστώ κα Μάρω Ματθαίου με την οποία εδώ και αρκετά χρόνια συνεργαζόμαστε και με έφερε σε επαφή με τον εν λόγω σύνδεσμο.

Όντας παιδί, παρακολούθησα εκπομπή στο ραδιόφωνο του καφενειού στο χωριό μου, για τον απαγχονισμό των Μιχαήλ Καραολή και Ανδρέα Δημητρίου. Από τότε άρχισα να ασχολούμαι με την Κύπρο. Τον επόμενο χρόνο

στην ατζέντα «Κύπρος» που με κλάματα κατάφερα την μητέρα να μου αγοράσει, διάβασα για το τέλος του Γρηγόρη Αυξεντίου, που κατέληγε:

«Όταν οι τύραννοι είδαν ότι δεν μπορούσαν, αυτοί οι πολλοί να νικήσουν τον Ένα, έριξαν στη σπηλιά βόμβα, η οποία εξερράγη με ηλεκτρική πυροδότηση. Τα πάντα έγιναν στάχτη και αίμα...»

Τις φωτογραφίες της σελίδας αυτής, μας έστειλε ο Χρίστος Καλογήρου και τον ευχαριστούμε πολύ).

Με τον Γιώργο Κορδογιάννη ετοιμαζόμαστε, απολαμβάνοντας κομμάτια από τα παιδιά του Μουσικού Σχολείου Λευκωσίας

Ιστορία-προβολή της Χίου με 33 φωτογραφίες...

Στο βάθος, η αίθουσα όπου ακολούθησε μπουφές

Η θυσία του Παναγιώτη Τουμάζου (στον οποίο κάναμε μικρό αφιέρωμα στη «Δάφνη» του περασμένου Οκτωβρίου), ο «Αττίλας», οι πρόσφυγες, οι αγνοούμενοι, η θυσία των Ισαάκ και Σολωμού και τόσων άλλων, σημάδεψαν τη ζωή μου.

Παρασύρθηκα όμως.

Το θέμα της ομιλίας μου είναι άλλο. Συγχωρήστε μου την αφέλεια και τη συγκίνηση.

Και τώρα, στη Χίο.

Στη συνέχεια, έγινε περιληπτική αναφορά στην ιστορία του νησιού από τον Οينوποίωνα και τον Όμηρο μέχρι σήμερα, προβολή της Χίου, που συνοδεύτηκαν από τριάντα τρεις φωτογραφίες.

Πλήθος φωτογραφιών παρουσίασε και ο κος Γιώργος Κορδογιάννης μιλώντας επί μακρόν με θέμα «Λέσβος, ένα πανάρχαιο νησί».

Η κα Μάρω Ματθαίου στην ομιλία της «Σχίνο, θυμάρι και Αλμύρα» ανέλυσε με «ποιητικό» τρόπο τη γέννηση και ανάπτυξη των Εκδόσεων «Καρπασσιάνα-Πολιτισμός».

Στη διάρκεια της ομιλίας της ανεφέρθη τους δεσμούς των νησιών μας. Στη Χίο είπε, κάποιιο δρόμοι ονομάζονται: Αμμοχώστου, Καρπασσίας, Αρχιεπισκόπου Μακαρίου, Καραολή και Δημητρίου, ενώ στη Μυτιλήνη μία πλατεία ονομάζεται Κυπρίων Ηρώων.

Η Εκπρόσωπος του Υπουργού Παιδείας και Πολιτισμού κα Γεωργία Κούμα «έκλεισε» τον κύκλο των ομιλιών και καταχειροκροτήθηκε.

Σε τραπέζια στην άκρη της αίθουσας, λειτούργησε έκθεση βιβλίου από Λέσβο και Χίο. Ανάμεσά τους φυσικά και εκδόσεις της «Δάφνης».

Στο τελευταίο τραπέζι, οι παρευρισκόμενοι, δοκίμαζαν και προϊόντα μαστίχας.

Ακολούθησε μπουφές για το κοινό σε διπλανή αίθουσα κι αργότερα, Προεδρείο του Συνδέσμου και ομιλητές απολαύσαμε πλούσιο δείπνο σε εστιατόριο της περιοχής, όπου και τελείωσε η ωραία αυτή βραδιά.

Η κα Ματθαίου «έπαιξε» με τα παιδιά...

Γαλλικό Πολιτιστικό Κέντρο

Με αφορμή το βιβλίο της κας Μάρως Ματθαίου «Ένα άσπρο αλογάκι» που μεταφράστηκε στα γαλλικά, θα μιλούσε στο Γαλλικό Πολιτιστικό Κέντρο παρουσιάζοντας το βιβλίο.

Όταν οι υπεύθυνοι του Κέντρου πληροφορήθηκαν ότι ο κος Κορδογιάννης κι εγώ είμαστε μαζί της στην Κύπρο, πρότειναν αν θέλαμε να πούμε κι εμείς λίγα λόγια στα παιδιά. Δεχθήκαμε με χαρά και ειλικρινά το ευχαριστηθήκαμε. Ζηλεύω τους εκπαιδευτικούς που έχουν την ευκαιρία να ζουν πολλές ώρες μ' αυτά τα αγγελούδια.

Σάββατο (27-11) γύρω στις 11:00 το πρωί βρεθήκαμε στο σχολείο όπου μας υποδέχτηκαν όλοι μαζί. Διευθυντικά στελέχη, καθηγητές και μαθητές. Η κα Ματθαίου, «έπαιξε» με τα παιδιά (είναι ηθοποιός και σκηνοθέτης), πώς ξεκινά η ιδέα για την γραφή ενός βιβλίου και όλη τη διαδικασία μέχρι να φτάσει στο ράφι του βιβλιοπωλείου.

Ο κος Κορδογιάννης παρουσίασε στα παιδιά το βιβλίο του «Ασημένια Χριστούγεννα» (μας χώριζαν μόνο λίγες εβδομάδες από τις γιορτές).

Ο γράφων έκανε «Μια κουβέντα για το νησί της Μαστίχας, τη Χίο» και περιέγραψε εν συντομία τι είναι η χιώτικη μαστίχα και πως καλλιεργείται, δείχνοντάς τους φυσική μαστίχα και προσφέροντάς τους τσίκλες και καραμέλες μαστίχας. Μοιράσαμε σε όλους φωτογραφίες και κάρτες από τη Χίο κι αφήσαμε κάποια βιβλία σχετικά με τα νησιά μας στη βιβλιοθήκη τους.

Χωρίσαμε ευχαριστημένοι και επιστρέψαμε στο ξενοδοχείο. Μας μετέφερε ως εκεί με το αυτοκίνητό της η υπεύθυνη του Γαλλικού Βιβλιοπωλείου Λευκωσίας, που συνεργάζεται στενά με το Γαλλικό Πολιτιστικό Κέντρο και ήταν εκεί.

Ευχαριστούμε θερμά όλους, όσους συνέβαλλαν να περάσουμε τόσο ωραία στην Κύπρο.

Βαγγέλης Ρουφάκης

Η γλυκιά μικρούλα «παιίζει» πάνω στη «Δάφνη»

Στον Ανδρέα Ζάκο

Αν θέλεις μπορείς να πιστέψεις
πως ένας μελλοθάνατος
ζήτησε τελευταία παρρηγορία
μουσικούς ήχους του Μπετόβεν
μέσα στ' ανήλαγο κελί του.
Μια τελευταία μέρα ευτυχίας
γι' αυτόν τον «τρομοκράτη»
όπως τον αποκάλεσαν οι δήμιοί του.
Ένα παιδί με αγγελική ψυχή
μάτια που μέσα τους καθρέφτιζαν
την αγωνία όλου του κόσμου,
τη μοίρα του λαού του,
της μάνας την απελπισία
μα και την περηφάνια.
Αυτός που έφευγε το μακρινό ταξίδι
κρατώντας ήχους στην καρδιά
κι αγάπη για της ζωής την ομορφιά.
Αυτός π' αντάλλαξε τη Λευτεριά
με την αγχόνη.
Αυτός που την Αχερουσία πέρασε
κωπηλατώντας με ήχους μουσικής.
Ίσως της μουσικής των Αγγέλων.

Κλαίρη Αγγελίδου

Σφακτάρια της πόλης

Μες τα κελιά οι κατάδικοι
λες κι έχουν πανηγύρι
και κάνανε τις φυλακές
Ζάλογο, Εικοσιένα
και τραγουδούνε θούρια
και στήνουνε ψαλτήρι
κι είν' όλα τα τραγούδια τους
ω Λευτεριά για σένα...
Σχωρνάν τους δήμιους θεϊκά
τους φύλακες σχωρνάνε
και δίνουνε το χέρι τους
μ' αγάπη στον καθένα
μ' αυτούς μοιάζουν οι ήρωες
άκου πως τραγουδάνε
κι είν' όλα τα τραγούδια τους
ω Λευτεριά για σένα...
Γιορτάζουν οι ημίθεοι
τα ηρωικά σφακτάρια
δεν κύλησε απ' τα λαμπερά
μάτια τους δάκρυ ουτ' ένα
μα προχωρούνε θαρρετά.

Γιώτα Μετζίτη

Οι Ηρωομάρτυρες

1. ΑΠΑΓΧΟΝΙΣΘΕΝΤΕΣ

1. Δημητρίου Ανδρέας
2. Καραολής Μιχαήλ
3. Ζάκος Ανδρέας
4. Μιχαήλ Χαρίλαος
5. Πατάσος Ιάκωβος
6. Κουτσόφτας Μιχαήλ
7. Μαυρομάτης Στέλιος
8. Παναγιώτης Ανδρέας
9. Παλληκαρίδης Ευαγόρας

2. ΕΓΙΝΑΝ ΟΛΟΚΑΥΤΩΜΑ

1. Γρηγόρης Αυξεντίου
2. Κάρολος Ανδρέας
3. Παπακυριακού Ηλίας
4. Πίττας Φώτης
5. Σαμάρας Χρίστος
6. Μάτσης Κυριάκος

3. ΘΑΝΑΤΩΘΕΝΤΕΣ ΣΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΒΑΣΑΝΙΣΤΗΡΙΩΝ

1. Αλεξάνδρου Βασίλης
2. Γεωργίου Νίκος
3. Γιάνγκο Νικόλαος
4. Λουκά Λουκάς
5. Νικολάου Γεώργιος
6. Ξενοφάντος Πρόδρομος
7. Παναγιώτου Ανδρέας
8. Στυλιανού Πλάτων
9. Τριταίος Στέλιος
10. Χατζηγιακουμής Σπύρος
11. Χατζηθεοδοσίου Θεοδόσιος
12. Χριστοφόρου Γεώργιος
13. Χρυσοστόμου Παναγιώτης

4. ΠΕΣΟΝΤΕΣ ΣΤΑ ΠΕΔΙΑ ΤΩΝ ΣΥΓΚΡΟΥΣΕΩΝ Ή ΣΚΟΤΩΘΕΝΤΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΔΙΑΡΚΕΙΑ ΔΙΑΤΕΤΑΓΜΕΝΗΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΣ

1. Αβρααμίδης Ανδρέας
2. Αναξαγόρου Κώστας
3. Αναστάση Γεώργιος
4. Αναστάση Γιακουμής
5. Αναστάση Δημητράκης
6. Βλάμης Ανδρέας
7. Γεωργιάλας Μιχαήλ
8. Γεωργιάδης Παναγιώτης
9. Γεωργίου Ανδρέας
10. Γεωργίου Ανδρέας
11. Γεωργίου Γεώργιος Ιωνά
12. Γιάννου Πέτρος
13. Γιαννή Ιωάννης Στυλιανού
14. Δημητριάδης Δημητράκης
15. Δράκος Μάρκος
16. Επιφανίου Ανδρέας
17. Ευαγόρου Νίκος
18. Ζάνου Σάββας
19. Ζαχαρία Παναγιώτης
20. Ζήνωνος Θεόδωρος
21. Ηλιάδης Πέτρος
22. Ηροδότου Δήμος
23. Θεοφάνους Νίκος
24. Ιωάννου Νικόλαος
25. Καϊλη Μιχαήλ (Σιάλος)
26. Καλαϊτζής Χαράλαμπος
27. Καννάουρος Χριστόδουλος
28. Καραντώνης Νίκος
29. Κάρολος Γεώργιος
30. Κάσπης Παναγιώτης
31. Κατελάοης Παντελής
32. Κέλης Χρίστος
33. Κόκκινος Πάτροκλος
34. Κολοκάσης Κυριάκος

Τόπος γέννησης

- Άγιος Μάμαντας
- Παλαιχώρι
- Λινού
- Γαληνή
- Λευκωσία
- Παλαιόμετοχο
- Λάρνακας Λαπήθου
- Παλαιόμετοχο
- Τσάδα Πάφου

Ημερομηνία θανάτου

- 10.5.1956
- 10.5.1956
- 9.8.1956
- 9.8.1956
- 9.8.1956
- 21.9.1956
- 21.9.1956
- 21.9.1956
- 14.3.1957

- Λύση
- Αυγόρου
- Λυθράγκωμη
- Φρέναρος
- Λιοπέτρι
- Παλαιχώρι

- 3.3.1957
- 2.9.1958
- 2.9.1958
- 2.9.1958
- 2.9.1958
- 19.11.1958

- Λιμνάτι
- Παλαιχώρι
- Πάνω Ζώδια
- Άγια Νάπα
- Κάτω Πύργος
- Αγριδάκι
- Πολύστιπος
- Βουνί
- Πύργος Τυλληρίας
- Κυθραία
- Στύλλοι
- Έμπα
- Στύλλοι

- 21.11.1958
- 25.1.1957
- 9.10.1958
- 3.10.1958
- 12.11.1956
- 12.11.1958
- 19.11.1956
- 4.8.1958
- 17.6.1958
- 16.10.1958
- 18.12.1957
- 20.11.1958
- 3.10.1958

Τόπος γέννησης

- Τεμβριά
- Σπήλια
- Νέο Χωριό (Πάφου)
- Καλογραία
- Λύση
- Βουνί
- Μαφαθόβουνο
- Λειβάδια Λευκωσίας
- Διερώνα
- Αναρίτα
- Λύση
- Ριζοκάρασο
- Τρίκωμο
- Λάρνακα
- Λευκωσία
- Πηγή
- Παλώδια
- Λευκόνοικο
- Αυγόρου
- Χολέτρια
- Αγρός
- Δορά
- Κάιρο
- Λευκωσία
- Λύση
- Κάθηκας
- Κυπερούντα
- Τρίκωμο
- Αυγόρου
- Ριζοκάρασο
- Επισκοπεύ
- Κισσόνεργα
- Λύση
- Γέρι

Ημερομηνία θανάτου

- 3.8.19582
- 20.6.1958
- 4.11.1956
- 18.11.1958
- 23.8.1958
- 20.11.1956
- 31.12.1956
- 20.6.1958
- 27.9.1955
- 30.10.1956
- 2.8.1958
- 7.2.1956
- 24.10.1958
- 14.3.1956
- 18.1.1957
- 27.12.1957
- 5.10.1958
- 6.10.1958
- 5.7.1958
- 30.7.1958
- 15.6.1956
- 21.1.1957
- 11.9.1956
- 17.7.1958
- 23.8.1958
- 14.9.1958
- 18.11.1958
- 24.10.1958
- 28.10.1958
- 13.10.1958
- 18.1.1958
- 7.3.1957
- 10.2.1957
- 31.8.1956

35. Κουκκής Μιχαήλ	Πρασιεό	7.10.1958
36. Κυπριανού Πετράκης	Λάρνακα	21.3.1957
37. Κωνσταντίνου Αλέκος	Κακοπετριά	20.6.1958
38. Λένας Στυλιανός	Χανδριά	28.3.1957
39. Λοΐζου Κώστας	Μαραθόβουνος	26.10.1958
40. Μιχαήλ Γεώργιος	Κιασόνεργα	13.3.1956
41. Μιχαήλ Χαράλαμπος	την Καλοψίδα	16.3.1956
42. Μούσκος Χαράλαμπος	την Παναγιά	15.12.1955
43. Μυλωνάς Χρυσάνθος	την Γαλάτα	7.10.1957
44. Νικολάου Ιωνάς	το Γέρι	31.8.1956
45. Νικολάου Μιχαήλ	Μεσόγη	21.9.1958
46. Ξενοφώντος Ευστάθιος	Φοινί	22.3.1957
47. Ονησιφόρου Ανδρέας	Κολότσι	13.2.1956
48. Παναγή Βάσος	Νέο Χωριό	4.11.1956
49. Παναγίδης Χριστοφής	Λύση	2.8.1958
50. Παντελή Μόδεστος	Λιοπέτρι	1.4.1955
51. Παπαβερκίου Γεώργιος	Αρόδες	7.2.1957
52. Παπαγεωργίου (Λαουτάρη) Λουκία	Ανυόρου	5.7.1958
53. Παπαχριστοφόρου Ευαγόρας	Κάτω Αμιάντος	7.10.1957
54. Παρασκευά Ανδρέας	Κώμα του Γιαλού	2.7.1956
55. Παρίδης Μιχαήλ	Αναφατίδα	27.8.1958
56. Πατσαλίδης Ανδρέας	Καννάβια	20.6.1958
57. Πεττεμερίδης Χαράλαμπος	Καννάβια	6.10.1958
58. Ροσιδής Σάββας	Μάμμαρι	25.11.1958
59. Σακκά Καλλής	Λύση	23.8.1958
60. Σουρουκλής Ανδρέας	Τρούλλοι	1.8.1958
61. Σουρουλιάς Αναστάσιος	Λύση	2.8.1958
62. Σοφοκλέους Τάκης	Ξερός	7.2.1957
63. Στυλιανίδης Σταύρος	Γιαλούσα	18.2.1957
64. Στυλιανού Γεώργιος	Νέο Χωριό (Πάφου)	4.11.1956
65. Στυλιανού Μιλτιάδης	Τάλα	7.3.1957
66. Συμεού Παναγιώτης	Πάγκυα	25.11.1958
67. Τουμάζου Παναγιώτης	Αιμόχωστος	22.10.1958
68. Τουμάζου Τουμάζος	Αθιάνου	24.8.1956
69. Τσαγκάκης Σωτήριος	Πελέντρι	17.2.1957
70. Τσιάρτας Χρίστος	Πολύστυπος	16.3.1956
71. Φιλιππίδης Χαράλαμπος	Αρόδες	11.10.1958
72. Φραντζέσκου Αρτέμιος	Αθιάνου	12.8.1956
73. Χαραλάμπος Αριστείδης	Πεδουλάς	11.3.1956
74. Χαραλάμπος Γεώργιος	Κυπερούντα	4.3.1956
75. Χαραλάμπος Γεώργιος	Άγιος Επιφάνιος Σολέας	5.11.1955
76. Χαραλάμπος Δημήτριος	Λιμνάτι	13.10.1958
77. Χατζηθεοδοσίου Γιασομήης	Άχνα	2.8.1958
78. Χατζηκυριάκου Μιχαήλ (Σάββα Μιχαλάκης)	Ακάκι	11.3.1957
79. Χριστοδουλίδης Ιάκωβος	Αρόδες	15.9.1958
80. Χριστοδούλου Δημήτριος	Δερόνεια	17.2.1957

Στους νεκρούς μαθητές της Σχολής Σαμουήλ
Μάρκο Δράκο, Ιάκωβο Πατάτσο, Σάββα Ροσιδή

Ω! Τι ζώες εδώσετε νεκροί μας τιμημένοι
και κτίσατε τους τάφους σας απάνω στην Πατρίδα.
Στην αντηλιά του θάνατου η Δόξα σας θα μένει
και θα πετά στα όνειρα σα διάφανη λαχτίδα.

Μυριάδες κι αν περάσουνε οι μπόρες και τα χρόνια
εσάς δε θα σας σβήσουνε εκεί στη μαύρη λήθη
αλλά τα χείλη του Λαού θα σας λαλούν αιώνια:
«Με σας λεβέντες ήρωες, η Κύπρος ανεστήθη».

Έσκυψα στον πόνο μου χύνοντας το δάκρυ,
και σας νεκροστόλισα, στου σταυρού την άκρη.
Κάποια μάνα θρήνησε πέρα σ' ένα μνήμα
και τα κλώνια πάνω του λύγιζαν το ντύμα.

Ω! Τι ζώες εδώσετε νεκροί μας τιμημένοι
και λάμψατε στα μάτια μας, βουβή χρυσοσταλίδα.
Επήρετε τη Σιωπή στο χώμα πεθαμένη
και την ερρίζετε βροντή στη μαύρη καταγίδα.

Μα τώρα που της Λευτεριάς θωρούμε τ' ανθοκλώνια
ψηλώνει κάποιον λάβαρο μες τα βουβά μας στήθη
και βλέπουμε στα δίστρατα να ψάλλουν τ' αηδόνια:
«Με σας λεβέντες ήρωες, η Κύπρος ανεστήθη».

Κύλησαν οι σκέψεις μας κι έγιναν το δάκρυ,
πούσβησε το δειλινό στον βουνών τα μάκρη.
Οι διαβάτες πέρασαν με βουβό το βήμα,
και τα κλώνια λύγισαν τ' άνθινό τους ντύμα.

Κώστας Σωκράτους

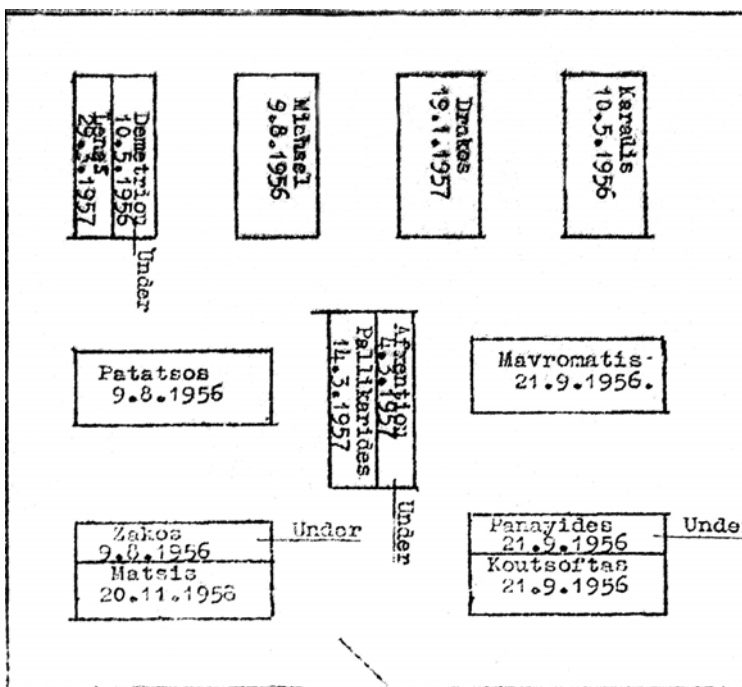
*

Τα στοιχεία που αναφέρονται στους «Ηρωομάρτυρες της Ε-ΟΚΑ», πήραμε από το ομώνυμο βιβλίο του Υπουργείου Παιδείας-Πολιτισμού και του ΣΙΜΑΕ, Έκδοση ΣΙΜΑΕ, Λευκωσία 1996, Έρευνα-Συγγραφή Παναγιώτας Ψιλλίτα-Ιωάννου. Τα ποιήματα που έχουν σχέση με την Κύπρο, είναι από το βιβλίο «Έτος Ηρώων Αγχόνης» Έκδοση 2009 του Υπουργείου Παιδείας και Πολιτισμού και του ΣΙΜΑΕ, εκτός αν αναφέρεται άλλη πηγή.

*

Το διπλανό σκίτσο είναι από αγγλικό έγγραφο και δείχνει πού έχει ταφεί κάθε ήρωας στα «Φυλακισμένα Μνήματα». Σε τέσσερις τάφους, έχουν βάλει από δύο. Από επάνω αριστερά:

Ανδρέας Δημητρίου κάτω (under), Στυλιανός Λένας επάνω - Χαρίλαος Μιχαήλ - Μάρκος Δράκος - Μιχαήλ Καραολής - Ιάκωβος Πατάτσος - Γρηγόρης Αυξεντίου κάτω, Ευαγόρας Παλληκαρίδης επάνω - Στέλιος Μαυρομάτης - Ανδρέας Ζάκος κάτω, Κυριάκος Μάτσης επάνω - Ανδρέας Παναγίδης κάτω, Μιχαήλ Κουτσόφτας επάνω.

Κύπρος. Θυσίες, Φωτογραφίες και

1. Γεώργιος Γρίβας-Διγενής
2. Στις φυλακές της Λευκωσίας, στο χώρο της αγχόνης. Ένα γύρω οι φωτογραφίες των Ηρώων, η καταπακτή, ο μοχλός που την άνοιγε...
3. ...κι από πάνω, οι θηλιές. Εδώ εκτελέστηκαν εννέα Λεβέντες.
4. Με τον κο Κώστα Κατσώνη στον χώρο των Ανδρειωμένων. Εδώ ησυχάζουν οι απαγχονισθέντες ήρωες Μιχαήλ Καραολής, Ανδρέας Δημητρίου, Ιάκωβος Πατάτσος, Ανδρέας Ζάκος, Χαρίλαος Μιχαήλ, Στέλιος Μαυρομάτης, Μιχαήλ Κουτσόφτας, Ανδρέας Παναγίδης και Ευαγόρας Παλληκαρίδης. Επίσης οι ηρωικώς πεσόντες Γρηγόρης Αυξεντίου, Μάρκος Δράκος, Στυλιανός Λένας και Κυριάκος Μάτσης που ενώ έπεσαν αλλού, τους έθαψαν εδώ, οι Εγγλέζοι, φοβούμενοι διαδηλώσεις και επεισόδια αν τους κήδευαν έξω οι δικοί τους. Λίγα μόλις μέτρα από την αγχόνη...
5. Μουσείο Αγώνος. Έτσι προσπαθούσε η αποικιοκρατική Αγγλία να «νουθετήσει» ένα λαό που τίποτα άλλο δε ζήτησε από το δικαίωμα της αυτοδιάθεσης και της ένωσης με τη Μητέρα Ελλάδα.

3

4

Ηρωισμοί, Μεγαλεία!

κείμενο, Βαγγέλη Ρουφάκη

6. Στο Μουσείο Αγώνα με τον Αγωνιστή της ΕΟΚΑ και Πρόεδρο των Συνδέσμων Αγωνιστών, Θάσο Σοφοκλέους.
7. Τρόδος. Η Ιερά Βασιλική Σταυροπηγιακή Μονή Κύκκου.
8. Δύο περίπου χιλιόμετρα πάνω από τη Μονή Κύκκου, στο Θρονί, ο τεράστιος ανδριάντας του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου του Γ' που μεταφέρθηκε εδώ από την Αρχιεπισκοπή (εκεί τοποθετήθηκε μικρότερος από μάρμαρο). Στη βάση του, η Μάρω Ματθαίου, ο Κώστας Κατσώνης και η γυναίκα του Τασούλα.
9. Ένας από τους στρατιώτες της τιμητικής φρουράς πλαισιωμένος από την Τασούλα, τη Μάρω και τον Κώστα στην τελευταία κατοικία του Μακαρίου του Γ'.
10. Εδώ αναπαύεται για πάντα με τιμητική φρουρά από την Πατρίδα.
11. Οδός Λήδρας, στην ελληνοκυπριακή πλευρά της Λευκωσίας. Αριστερά εκεί που δείχνει το κόκκινο βέλος, διακρίνεται η γωνία της σκεπής του ελληνικού φυλακίου, στην Πράσινη Γραμμή.

6

7

10

11

Η Χιώτισσα

Του Κύπριου Εθνικού Ποιητή Βασίλη Μιχαηλίδη

Αντάν εκόψαν τους Δεσποτάες
Μες' σ' κ' είν τα βάσανα τα πολλά,
πούρταν καμπόσοι Αρναουτάες
στην Λεμεσόν με το Χατζιαλάν
κ' είχαν τον μαύρον Χάρον μιτά τους
κ' ο κόσμος έτρεμεν τάρματά τους,
πούτουν οι τόποι νεκατσ'ιασμένοι
κάθε καντούνιν κ' αι μαχαλλάς
κ' ήταν στα σπίδικια τους τρυπωμένοι
που τα σουρούπκια του φού οι λάς,

10

πάνω στην βράσην κ' είν' του θανάτου
εις της Αγιάνναπας την μερκάν
τα λιουβουττήματα 'νου Σαββάτου
πώξω μιας πόρτας είχ'εν μιάν ρκάν
διακονητήναν κ' επαρακάλεν
με την βραγνήν της φωνήν κ' ελάλεν:
-Κάμε, κ'υρά μου, το ψυχ'ικόν σου
κ' εμίν τανήμπορου του μιστού,
να σου χαρύν' ο Θεός το φώς σου
κ' ι' άς έν για τόνομαν του Γριστού.

20

Εντύς ανοίει κ' αι πος' κ' επάζει
πάναν πορτίν του παναθυρκού
πουπανωθικίον της κ' ι' αναστενάζει
σιγιάν την αγ' γ' έλισαν μια Τουρκού.
Θωρεί την ρκάν κ' αι πάλε θωρεί την
κ' αι με το νέψιμόν της καλιεί την.
Η ρκα εβώβωσεν στην θωρκάν της
κ' έν είπεν λόον ποκ' εί κ' αι κ' εί,
γιατ' είδεν άρπα την ομορφικάν της
κ' εστάθην κ' εμεινεν ξηστηκ' ή.

30

Αναστενάζ' η Τουρκού παππέσσω
κ' είπεν περιλύπη σιανά:
-Βουράτε, σκλάβες, φέρτε την έσσω
τούν την Ρωμαίσσαν πού διακονά.
Κ' ευτύς οι σκλάβες με την χαράν τους
βουρούν, κ' εφέραν την στην κ'υράν τους.
Ότι κ' εστράφησαν κ' εσταθήκαν
κ' εκαρτερούσασιν να τους πή,
μ' έναν της νέψιμον εχαθήκαν
άψαν κ' εσβήσασιν σιγιάν στραπή.

40

Πριχού ν' αρκέψη να πή το πείν της
η πληξημιά η Τουρκού στην ρκάν,
το κλάμαν έπνιξεν την φωνήν της
κ' αι πκιόν δεν είχ'εν παρηορκάν.
Ανοιεί η ρκά κ' αι παρηορά την
κ' ι' ούλα την μάναν της αρωτά την:
-Είντα 'χ'εις, κόρη μου, πικραμμένη
κ' έχ'εις τα μμάδικια σου ποταμούς;
πέ μου κ' αι μεν πής πως είμαι ξένη
δεν έχ'ει πλάσμαν δίχως καμούς.

50

Μές' στούν τον κόσμον, κόρη μου, ζ'ούμεν
κ' έχομεν ούλλοι μας το γραφτόν
που την βουλήν του Θεού να βκούμεν
δεν είναι, κόρη μου, βουλετόν.
Έχουμεν ούλλοι δικούς θαμμένους

ο Χάρος πκοιούς δεν έχ'ει καμένους;
'Η πλήξη πάπαθεν η καρδικιά σου
σφάζει κ' αι Τούρκον κ' αι Γρισκιανόν·
θέλω να μείνω κόμα μιτά σου
κ' ας πα' να χάσω το Σπερινόν.

60

Περίτου άψασιν τα λαμπρά της,
περίτου η πλήξη την συμπουρκά,
περίτου έκρουσεν η καρκιά της
απού τα λόγια πούπεν η ρκά.
Κ' αι σαν αρνάδα νεροκαμένη
πέφτει στο στήθος της ρκάς κλαμένη
κ' ι' αρκ' εύκει φίλημα του σταυρού της
κ' η σκοτωμένη της η φωνή
κρυφή εξέβηκ' εν του λαιμού της:
-Άχ! είμαι, θκειούλλα μου, Γριστιανή.

70

-Πάψε τα δάρκα σου, πκιον κανεί σε
πάνω στες βούκ' κ' ες σου να κ' υλούν
κ' αι πέ μου, κόρη μου, πόθθεν είσαι
κ' αι τόνομάν σου πώς το λαλούν.
-Από την Χίον την μακ' ελλεμένη
κ' αι τόνομάν μου λαλούν μ' Ελένη.
-Κ' αι πκοιοί, κορούλλα μου, σ' ε-
τουρκ' έψαν;
κ' αι πκοιοί σου κάμαν τούν' το κακόν;
γονιούς δεν είχ'ες, κ' εν σε γυρέψαν;
μαγκου δεν είχ'ες μακροδικόν;

80

-Κ' αι που εν κ' είνος ο νούς, α θκειούλλα,
κ' αι κ' είν' η όρεξη κ' η ζωή,
κ' αι που εν κ' είν' η γερή καρτούλλα
πων να τα πή κ' αι να μεν ραή·
θωρώ νεκρούς 'κόμα ομπροστά μου·
κ' εν ο βασμός 'κόμα μέσ' στα φκιά μου·
ήτουν της σόρτας μου, θκειά, κ' εμέναν
να δώ την Χίον μου μακ' ελλειόν,
να πέσω δίχως γονιούς στα ξένα
κ' αι να με τρώη το νεκαλειόν.

90

Η Τρίτη εν μέρα καταραμένη
κ' ήτουν η μέρα τούν' του κακού
κ' είμαστον έσσω μας τρυπωμένοι
απού τον φόον του μαχ'αιρκού·
κ' αι με τον φόον εις την καρκιάν τους
οι λας εβκήκαν εις την δουλειάν τους.
Που τον κ' αιρόν της Λαμπρής που κάμαν
κ' ειν ταλλησμόνητον μακ' ελλειόν
που τότες έν μας λείπει το κλάμαν·
πάντα με πίκρες κ' αι νεκαλειόν.

100

Κ' είν' την ημέραν κ' αι κ' είν' την ώραν
που γίνην πάλε τούν' το κακόν
αρφός μου ήτουν έξω στην Χώραν
κ' ι' ο κ' ύρης μούτουν εις το χωρκόν
κ' οι Τούρκ' οι έξω αρματωμένοι
εκαρτερούσαν τριβικ'ιασμένοι·
Εγιά κ' η μάνα μου οι πικραμμένες
είχαμεν πάντα παραγ' γ'ελιάν
κ' ήμαστον έσσω ρωμανισμένες

προσκολισμένες εις την δουλειάν.

110

Εγιώνη επότιζα τα καβάκ'ια
κ' ήτουν το χώμαν πολλά σκληρόν
κ' είχαν κ' αι σύρπην πολλήν ταυλάκ'ια
κ' ι' ούλλον κ' εστ' αλωνεν το νερόν·
κ' ήμουν βκιαστή κ' αι δισπικασμένη
κ' ήμουν δρωμένη κ' αι ποσταμένη·
η μάνα μάθεν να ξηντλήση
του πιθαρκού τον καταστατόν
κ' επεριπκοιέτουν ν' ανανακ'ινηση
νάκκον προζύμιν για ζυμωτόν.

120

Θεέ μου, μεν δώκης έτσι σόρταν!
κάλλιον το πλάσμαν να μεν πλαστή:
Ακούω μιάν πουμπουρκάν στην πόρτα
κ' αι πέφτ' η πόρτα χαμαί σωστή
κ' αι μ' έναν βρύχος κ' έναν χωχών
εδωκεν έσσω το Τουρκολοίον.
Εγιά τισίρα, μεσοντυμένη,
που την πολλήν μου την αντροπήν
έμεινα μεσ' στα δέντρα χωσμένη
κ' είχα τα μμάδικια μου σαν στραπήν.

130

Επεριπκοιούνταν να μπούν να σφάξουν
να μπούν ν' αρπάξουσιν, κ' αι πριχού
που την αυλήν κόμα να διαλλάξουν
έμπην της πόρτας κατά λαχού
αρματωμένος ευτύς ο αρφός μου
κ' ι' ούλλα που νάμπηκεν ο Θεός μου.
Λαλεί τους-Τούρκ' οι, σταθήτε πίσω·
αν ηδιαλλάξετε ας κ' ελλιάν
εν να βουττήσω να σας μελίσω·
κ' αι κ' είν' επαίξαν μιάν πιστολιάν.

140

Ότι κ' ι' ακούστην η πιστολιά τους
ευτύς σκουλλίζει τον ο θυμός
κ' επλατυδικίστηκ' εν ομπροστά τους
κ' εγίνην κόκ' κ' ινος κ' αι χλωμός
κ' αι θαμπωμένος απού το γαίμαν
άρκ' εψεν πόλεμον κ' επολέμαν·
τάρματα πκιόν εστραφοκοπούσαν,
επουμπουρίζαν οι πιστολιές
κ' αι τα κορμιά εκουτρουμπελλούσαν
κατακομμένα που τες παλιές.

150

Έτυχ'εν ένας να με πεισκάση
κ' έρκετουν ούλλα τον ποταμόν,
ούλλα τον σίφφουσαν να με πκιάση
κ' εφώναξα του με τον θυμόν:
-Φύε, παράπλασμαν, μεν με πκιάσης,
φύε κοντά μου μεν κοστερκάσης.
Έβλεπου πάνω μου μεν δικλήσης
γιατι στραώννει σε ο σταυρός.
Έβλεπου πάνω μου μεν τανύσης,
γιατι μεινείσκεις ευτύς λορός.

160

Σύρνω την τσάππαν μου πηλωμένην
να τον ηρτώσω μεσ' στα μυαλά
μα κ' είνος έρριψεν με φυρμένην

με μίαν γροθκιάν του μεσ' στα πηλά.
Δεν είχα μάναν, δεν είχα κ'ύρηνη
μήτε κανέναν να με ποφύρη
κ'αι πκιόν δεν ένωθα, θκειούλλα, τάξηνη·
έμεινα τέλεια σαν την νεκρήνη·
ήτουν καλλιόν μου νείεν με σφάξη
παρά να ζ'ώ 'τσι ζωήν πικρήν.

170

Ύστερα, πώφερα τα μυαλά μου,
άκουσα τούρκ'ικ'ην συντυχ'ιάν·
είδα Τουρκούδες πολλές κοντά μου
κ'εφόρου τούρκ'ικ'ην φορες'ιάν·
τούρκ'ικον σπίτιν, τούρκ'ικα ούλλα,
που νείεν μεν είεν πλαστώ, θκειούλλα.
Γυρέκω; έλειπεν ο σταυρός μου,
πούχα κρεμμάμενον στον λαμόν.
'Αχ! είπα· αρνήθην με ο Χριστός μου
κ'αι πκιόν εγύρευκα σκοτωμόν.

180

Γύριση μέρα πρίν να χαράξη,
πριχού να κράζουσι οι πετεινοί,
κ'αι κόμα πλάσμαν πρίν να διαλλάξη
μεσ' σ' κ'είν την Χώραν την σκοτεινήν,
με τουν τον μπέην, πού να λωρώση,
παίρνουν με κάμποσες κ'αι καμπόσοι
σ' έναν καράβιν σαρπαρισμένον
κ'ηύρεν τον άνεμον περισσόν
κ'ευτύς ελάμνισεν το κλεισμένον
κ'ηήραμεν ις'α στην Λεμεσόν.

190

Πάσκισε, θκειούλλα μου, να γλυτώσω
κ'αι σαν να χτίξης μίαν εκκλης'ιάν.
-Μπορώ το γαίμαν μου να χ'ονώσω,
μα δεν σε 'φήνω μεσ' στην Τοθρκ'ιάν·
μπορώ τον κόσμον να τον χαλάσω,
για ναύρω τρόπον να σε ποσπάσω.
-Νά, δκυό γρουσά ν' άψης δκυό λαμπάες
στην Παναγίαν κ'εις τον Χριστόν·
κάμε παράκλησην με παπάες
να βοηθήσουν να ποσπαστώ.

200

Βκαίνν' η γερόντισσα, πκιάννει στράταν
κ'αι μπαίνν' ο Μπέης με μίαν Τουρκούν
κ'υπαρισσόκορμην, μαυρομμάταν,
μεσόγλωμην κ'αι στεγνοβουκκούν.
Θωρεί την καλήν του δαρκομένην·
στα γονατά της πουκουπισμένην.
Λαλεί της: Είντα 'χ'εις, Κιουλσαπά μου,
κ'εις κλαμένη πάλε τωρά;
Που τον κ'αιρόν που σ' έχω μιτά μου,
δεν είδες στάξην κ'ι' εσου χαράν.

210

Έχω σε μεσ' στα γρουσά χωσμένην,
είσαι χωσμένη μεσ' στα καλά
είντα 'χ'εις κ'εις είσαι πάντα κλαμένη
κ'αι η μουτσούνα σου δεν γελά;
Αν έχ'εις τίποτε που σε λείπει,
πέ μου· γιατί να σε τρώη η λύπη;
Αν πής που σκλάβες; έχ'εις βριμίδιν·
αν πής που σκλάβους; έχ'εις κοπήν·
αν πής που ρούχα, που στολίδιν;
έχω σου στοίβες, δεν θέλω πείν.

220

Εσέν 'πο ούλλες σας, Κιουλσαπά μου,

ήρτεν η σόρτα σου βολικά
κ'επέσες άρπα στα μερτικά μου
για να δικαβαίννης βασιλικά.
Είντα κακόν εν τούτον μιτά σου
κ'έν ημπορεί να χαρή η καρδικιά σου;
αν τύχ'η κ'εις είπεν καμμιά Ρωμαίισα
πως έχ'εις Τούρκον να σ' αγαπά
κ'αι η καρδικιά σου κρουζή που μέσα,
πέ μου το, μεν κρυφτής, Κιουλσαπά.

230

Κάμνω να κλάψουν ευτύς μανάες,
τον κόσμον κάμνω τον γερημιάν·
στήνω σου πύρκους με κ'εφαλάες,
στήνω σου κάστρα με τα κορμιά·
κάμνω σου θάλασσαν με το γαίμαν
ευτύς σ'αι βρίσκω πκοιός εν το θέμαν.
Κ'ίαν θέλης, σφάξε τον μανιχ'ή σου,
αν θέλης, κάμε τον ζωντανόν,
αν θέλης, μέλισ' τον απατή σου,
ναύρης σιούρκασην κ'αι παμόν.

240

-Μούλλωσε, μεν μου πής παραπάνω·
δεν θέλω φόνους κ'αι μακ'ελλειά·
ακούω κ'έν μπορώ νανασάνω·
βρίξε πκιόν π'ε μου για τα παλιά.
Εμέναν άλλος εν ο καμός μου:
ζούν οι γονιοί μου κ'αι ζή κι ο αρφός μου;
-Ο ένας, έν-ι-ξέρς, ο γονιός σου·
να πώ το ψέμαν είντα φελά;
όμως η μάνα σου κ'ι' ο αρφός σου
ζ'ούσιν κ'ι' οι δκυό τους κ'έν κ'αι καλά.

250

Τούτ' η χανούμισσα η νιώτατη
ήτουν κλαμένη μεσ' στα στενά,
που τον αγάν της ήτουν φευκάτη
κ'αι για να μεν μείνη να πεινά,
άησ' την έσσω να ζ'ή μιτά μας,
νάν με τες άλλες σκλάβες κοντά μας.
Τότες ο Μπέης δειπνά κ'αι φεύκει
κ'αι πάει έσσω του Χατζ'αλά
κ'αι η χαρά του κ'εί περισσεύκει,
γιατ' ήτουν φίλοι κ'εις οι δκυό πολλά.

260

-Τότες ρωτά η κ'υρά την ξένην
μισοκλαμένη κ'αι σιανά
πως την λαλούσιν κ'αι πόθθεν ένι
κ'αι πως ευρέθην μεσ' στα στεν'α.
-Μεν μ' αρωτάς, κ'υρά μου, κ'η καμένη
είμαι πολλές πίκρες ποτισμένη.
Είμαι νωστάρμαστη με τρεις άλλες
μ' έναν κ'εις οι τέσσερεις ασκερλήν
κ'εις ελοοφέραμεν τες προάλλες
κ'αι το κακόν εγίνην πολλών.

270

Έχ'ει που τότες καστιορούν με
κ'αι μέραν νύχταν ζητιμασιές·
ό,τι κ'αν τύχ'η κακολοούν με·
η φάκκα πάνω της Αϊς'ές.
'Ανοιξα κ'εις βικήκα γιάλι γιάλι
κ'εις έπκιασα στράταν κ'ι' όπου με βκάλη.
Είμαι, χανούμγκατη, που την Χώραν
κ'αι που γενιάν κ'αι σόρταν καλήν·
που νείεν κάμ' ο Θεός την ώραν
που εγεννιούμουν εις το σελλάιν.

280

Ήρτεν η Πέφθη κ'αι, πρίν σιγράση,
τριβικ'ιασμέν' η Τουρκού σ'κ'υφτή
θωρεί π' αππέσω που το καφάσιν
κ'η ρκά χαρούμενη κ'αι βκιαστή
έρκετουν έσσω της 'σκομαχώντα.
Πέμπει τες κλάβες ευτύς βουρόντα
κ'αι πάν κι' εφέραν της την κοντά της.
Κ'εις είδαν πως ένεψεν την κ'υράν
κ'εις ευτύς εφύασιν π' ομπροστά της
κ'εις αρκέφκ' η ρκά γεμάτη χαράν:

290

-Ήρτεν, Ελένη μου, ο αρφός σου
κ'εις εκούκ'κ'ισά του τα μια χαρά
κ'εις εσνορκ'ιάσαμεν τον φευκόν σου
κ'εις εν το καράβιν κ'αι καρτερά.
Άρκομες νάσαι συνορκ'ιασμένη,
νάσαι σασμένη, περιποιημένη,
κ'εις εν να σου φέρω κ'εις εν να φορήσης,
ρούχα τους ναύτες μίαν φορησ'ιάν,
να βικης μιτά μου να μου κλουθήσης
εις τον γιαλόν σε μίαν εκκλησ'ιάν.

300

Η Αϊς'έ, π' ακούει χωσμένη
που την αρκήν ως την υστερκάν,
χ'ονώννετ' έσσω σαν πελλαμένη
κ'αι βάλλει μίαν φωνήν εις την ρκάν:
-Εις τον Χριστόν μας κ'εις τα παιδικιά σου,
να φέρης δκυό φορης'ιές μιτά σου·
λαλούν με Άνναν κ'εις είμ' αρπαμένη
από την Χιον, κ'αι ταπισών
είμαι η άχαρη πουλημένη
κ'αι γορασμένη στην Λεμεσόν.

310

Κόρη μου, σφάζουν μας σαν αρνάες·
βρίξε, για όνομαν του Θεού.
Δεν είδες, κόρη μου, οι Δεσποτάες
είνταν πωπάθασιν κ'ιαμπροού;
Βλέπεστε, κόρη μου, με τον νούν σας,
να μεν πολλύνετε τους καμούς σας.
Εγιά 'ν να φύω κ'εις εσείς σαστήτε·
να μεν σας νόση η μιά σας μερκά,
αν πεθυμάτε να ποσπαστήτε.
Είπεν τους. Κ'εις έφυνε πκιόν η ρκά.

320

Άρκ'εψαν πκιόν να περιποιηθούσιν
κ'αι τους αγιούς να τάσσουν κ'ερκά
κ'αι τους αγιούς να παρακαλούσιν,
για νάρτ' η ώρα πων νάρτ' η ρκά.
Ήρτεν ο μπέης κ'εις ενέην έσσω
Κ'εις είδεν την κ'ι' άψεν ευτύς π' αππέσσω.
Λαλεί-χαίρ ολλα, Κιουλσαπά μου!
θωρώ τα χ'είλη σου γελαστά,
είσαι χαρούμενη κ'εις η καρδικιά μου
που την χαράν φτεροπετά.

330

Πάλ' εν να γράψω για τους γνιούς σου,
πάλ' εν να μάθω κ'αι να σου πώ,
να σε ποσπάσω που τους καμούς σου
να μ' αγαπάς κ'αι να σ' αγαπά.
Ψής κ'ι' ο παρ'αδεισος εν ομπρός μου
κ'ι' ο κόσμος ούλλος ψής κ'εις εν δικός μου.
Έδκιουν το γαίμαν μου να ξεννοιάσης
να σου γυρίσ' η πλήξη χαρά,

για να σε δώ να χαμογελάσης.
για να σε δω σαν είσαι τωρά.

340

Είδα σε κ'ι' άνοιξεν η καρκιά μου·
ποπτέ μου δεν είδα έτσι χαράν·
θέλω να χ'αίρσαι, Κιουλαπά μου,
να σ' εύρω κ'ι' άρκοψες σαν τωρά.
-Ένας Θεός ηξέρει που πάνω·
μπορεί να χ'αίρουμε παραπάνω·
μπορεί να χ'αίρουμ' εγιώ περιτού·
μπορεί να πλήσσης εσου πολλά·
στον κόσμον γένηται η βουλή του
κ'είνου ταθώρητου στα ψηλά.

350

‘Ο,τ’ εν γραφτόν σου κ’ εσέν κ’ εμέναν
απού τον Πλάστην μας εν δεχτόν·
για νάν’ ο άθρωπος πάντα έναν
εν εν, Αλή (μ)πεη, βολετόν.
-Τούτα τα λόγια σου τα μελένα
που την καρκιάν σου εν εβκαρμένα·
κ’ εν ούλλον δίκ’ιον κ’αι μετρημένος
ο κάθε λόος σου που λαλείς.
Κ’ι’ ευτύς χαρούμενος κ’ι’ απωμένος
δειπνά κ’ εξέβηκ’εν ο Αλής.

360

Γύριση μέρα λαλεί: σαστήτε
ούλλες οι σκλάβες τα δειλινά
να πάτε νάκκον να δκιανευτήτε
εις τα περβόλια κ’ εις τα σενά.
Παρασκ’ευκήν ημέραν εν’ κρίμαν
νάσαστον έσσω σαν μεσ’ στο μνήμαν.
Εσου, Αίς’ιέ, να μεν πας μιτά τους·
με τουν’ τα ρούχα σου δεν φελάς
κ’αι δεν ταιρκάζουν με τα δικά τους,
να μεν αντρέπονται που τους λάς.

370

‘Ηρτεν το δειλίσ κ’ οι σκλάβες πάσιν
να δκιανευτούσιν κ’αι να χαρούν
κ’αι κ’είνες πόσσω που το καφάσιν
θωρούν την στράταν κ’αι καρτερούν·
κ’ είχαν χαράν κ’ εστενεχωκούνταν
κ’ απού τα χ’αίρουνταν εθαρκούνταν
πως ήτουν Πάσκαν τους κ’είν’ η μέρα,
πως ήτουν ζάχαρης οι καμοί
κ’ι’ απού τα ‘δέ κ’ι’ απού τα καρτέρα
πως ήτουν γρόνος η σταλαμή.

380

Βουττά ο ήλιος κ’ η ρκά εφάνην
κ’ αντάν την είδασιν πκιόν την ρκάν,
σιγιάν να ποσπαστήκαν με φερμάνιν
απού την μαύρην κρεμμασταρκάν.
‘Ερκεται κ’ εμπήκεν ποσταμένη,
δικά τους τα ρούχα τρεμουσ’ιασμένη
κ’αι-“Γληγοράτε, βκιαστήτε νάκκον,
να βκούμεν έξω με το καλόν
κ’αι καρτερούν μας άλλοι στον λάκκον
κ’ι’ άλλοι στην βάρκαν εις τον γιαλόν”.

390

‘Οτι κ’ εντυθήκαν κ’ εξέβηκαν
τέσσερ’ ας’κ’έλλια κ’ έναν κ’αιρόν
εις την Μητρόπολιν ευρεθήκαν
κ’ ελακκοσύρναν ναύτες νερόν.
‘Ητουν ο αρφός της με τα κοπέλλια
του караβκιού κ’αι με τα βαρέλλια

τάχα πως ήρτασιν για να πκιάσουν
νάκκον νερόν που την εκκλης’ιάν·
μήαρε ήρταν για να ποσπάσουν
τες δικυό κοπέλλες που την Τουρκ’ιάν.

400

Λαλούν της: Θεκειούλλα ΧατζηΜαρία,
εν ν’αγρυπνούμεν στες εκκλης’ιές
για σεν που γίνηκες η αιτία
κ’ εποσπαστήκαμεν δικυό φτωχ’ές.
Κ’ι’ ευτύς αρπάξαν με τα κοπέλλια
πως ετανούσαν εις τα βαρέλλια·
κ’αι μεσ’ στην βάρκαν εκατεβήκαν
κ’αι μεσ’ στην βάρκαν με δικυό κουγκιές
εις το καράβιν τους ευρεθήκαν
κ’αι ποσπασμένες κ’αι χαροπκιές.

410

Που το καράβιν πκιόν εδικλούσαν
Κ’ είχαν ταμμάτιν τους στην στερκάν·
κ’αι τον Θεόν επακαλούσαν
να ξαναδούσιν νάκκον την ρκάν.
Πώζω η ρκά που κρυφοπελλέταν
που την πολλήν την χαράν επέταν.
Τότες ευτύς τα παννιά ορσάραν
κ’ επικιάσαν πέλαος τον γιαλόν,
τον Κάβο-γάττην εκαβαντζάραν
κ’αι πκιόν επήαν εις το καλόν.

Βασίλης Μιχαηλίδης

Ο Βασίλης Μιχαηλίδης είναι ο εθνικός ποιητής της Κύπρου, έχοντας αφήσει σημαντικό ποιητικό έργο γραμμένο στην κυπριακή διάλεκτο από το οποίο ξεχώρισε από την πρώτη του παρουσίαση το ποίημα «Η 9η Ιουλίου του 1821» όπου ο Μιχαηλίδης έγραψε τους περίφημους στίχους: «*Η Ρωμοσύνη εν φυλή συνότζιαιρη του κόσμου και Σφάξε μας ούλλους τζι’ ας γενει το γαίμαν μας αυλάτζιν*», στίχοι που τόσο συχνά αντιλαλούν στην ψυχή του κάθε Κύπριου στον ατέρμονο αγώνα του για ελευθερία.

Ο Μιχαηλίδης γεννήθηκε μεταξύ 1849

και 1853 στο Λευκόνοικο, χωριό της επαρχίας Αμμοχώστου. Σπούδασε αγωγή στην Λευκωσία, όπου διέμενε στην Αρχιεπισκοπή. Στη συνέχεια ασχολήθηκε συστηματικά με την ζωγραφική στην Μητρόπολη Κιτίου στη Λάρνακα, κοντά στον θείο του.

Τα πρώτα του έργα δημοσιεύθηκαν το 1873 («Η Τοκογλυφία», «Αηδονία και Κουκουβάγιες»), και το 1875 πήγε στην Νεάπολη, Ιταλίας, για ανώτερες σπουδές ζωγραφικής.

Το 1877 πήγε στην Ελλάδα και πολέμησε για την απελευθέρωση της Θεσσαλίας, και το 1878, με το τέλος της Τουρκοκρατίας στην Κύπρο, επέστρεψε και εγκαταστάθηκε στην Λεμεσό, στο παράρτημα της Μητρόπολης Κιτίου, όπου άρχισε συνεργασία με την εφημερίδα «Αλήθεια». Το 1882 εξέδωσε την πρώτη του ποιητική συλλογή «Η Ασθενής Λύρα». Το 1884 διορίστηκε νοσοκόμος στη Λεμεσό, με αμοιβή, στέγη και τροφή, και συνεργάστηκε με την εφημερίδα «Σάλπιγγα».

Το 1888 άρχισε την έκδοση του σατιρικού φύλλου «Διάβολος» και το 1889 πήγε στην Αθήνα για λόγους υγείας.

Το 1893 έγραψε την «Ανεράδα», και ακολούθως την «9η Ιουλίου» και την «Χιώτισσα», και πήγε και πάλιν στην Αθήνα για λόγους υγείας.

Το 1910, λόγω του αλκοολισμού του, έχασε την δουλειά του ως νοσοκόμος και ο Δήμος Λεμεσού τον διόρισε στο Υγειονομείο και του πρόσφερε στέγη στο Δημαρχείο. Το 1911 εξέδωσε τα «Ποιήματα».

Από το 1915 διέμενε στο παωχοκομείο Λεμεσού όπου έγραψε το «Ορομαν του Ρωμιού».

Ο Μιχαηλίδης απέθανε πάμπτωχος και αλκοολικός στις 18/12/1917.

*

Το ποίημα «Η Χιώτισσα», καθώς και το βιογραφικό του Βασίλη Μιχαηλίδη, πήραμε από το www.erevos.com. Τη φωτογραφία της προτομής που είναι της ζωγράφου Αυγούστας Στυλιανού πήραμε από το www.hellenica.de και ευχαριστούμε πολύ.

Στην κολόνα της προτομής είναι χαραγμένη η 9η Ιουλίου του 1821:

Σφάξε μας ούλλους τζι’ ας γενή το γαίμαν μας αυλάτζιν,
κάμε τον κόσμον ματζιελλειόν τζιαι τους Ρωμιούς τραούλλια,
αμμά ξέρε πως ίλαντρον όντας κοπή καβάτζιν
τριγύρου του πετάσσουνται τρακόσια παραπούλια.

Το 'νιν αντάν να τρώ' την γην τρώει την γην θαρκεται,
μα πάντα τζιείνον τρώεται τζιαι τζιείνον καταλυεται.

Παναγιώτη Τουμάζου... συνέχεια

Στο περασμένο τεύχος της «Δάφνης», είχαμε δημοσιεύσει το ποίημα της χιώτισσας λογοτέχνιδας Αγγελικής Συρρή-Στεφανίδου «Στη μάννα του Ονήσιλου» και αποσπάσματα άρθρου για το ηρωικό τέλος του δεκαεπταετού Κύπριου αγωνιστή Παναγιώτη Τουμάζου (Ονήσιλου).

Σε επίσκεψή μας στο Μουσείο Εθνικού Αγώνος, δίπλα στην Αρχιεπισκοπή, στη Λευκωσία, όπως αναφέραμε σε προηγούμενες σελίδες, η συγκίνησή μας ήταν μεγάλη όταν κοιτώντας προσωπικά αντικείμενα των Ηρώων, αντικρίσαμε το στρατιωτικό παντελόνι και τη φανέλλα του «Ηρώα της Κακοπετριάς», καθώς και το τετράδιο εκθέσεων του από το «Ελληνικόν Γυμνάσιον Αμμοχώστου».

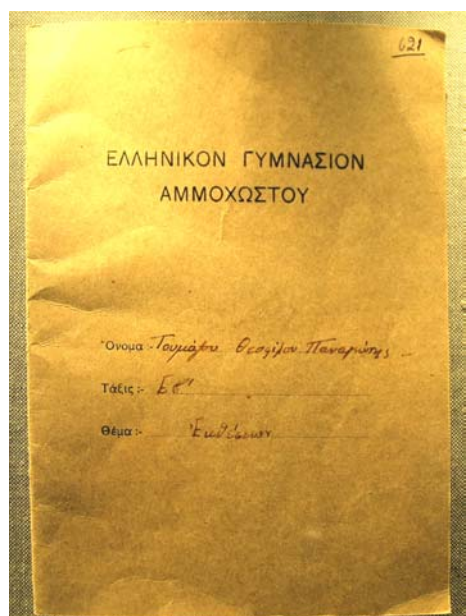
Λίγο πιο πέρα, όπως δείχνει κι η φωτογραφία που ακολουθεί, στη δεξιά πλευρά, ένας τοίχος γεμάτος θυρίδες, που κάθε μια απ' αυτές φιλοξενεί από μια φωτογραφία, μια μικρή πινακίδα με το όνομα κάθε ήρωα, τις ημερομηνίες της γέννησης, της θυσίας κι ένα κεράκι...

Πολλά τα εκθέματα του Μουσείου και τα προσωπικά αντικείμενα των Ηρώων. Των πολλών Ηρώων που πότισαν με το αίμα τους το δέντρο

της Λευτεριάς κατά τον Απελευθερωτικό Αγώνα 1955-1959, όπου είναι αφιερωμένο το Μουσείο. Ακολούθησε η τουρκική εισβολή το '74 με πλήθος νεκρών, αγνοουμένων και προσφύγων, που δυστυχώς, ακόμα συνεχίζεται, θυμίζοντας στους λαούς την υποκρισία των «υπευθύνων», είτε αυτοί λέγονται Εγγλέζοι, Αμερικάνοι, Τούρκοι, Ηνωμένα Έθνη, Ευρωπαϊκή Ένωση, ακόμα και... «Έλληνες».

Βαγγέλης Ρουφάκης

Το στρατιωτικό παντελόνι, η φανέλλα και το τετράδιο εκθέσεων του Παναγιώτη Τουμάζου

Του συνεργάτη μας
Αντώνη Τενέδιου,
Σκαλοχώρι, Λέσβου

Στη περιοχή των Δαρδανελίων (Ελλησπόντου) πολύ κοντά στη Τροία υπήρξαν στην αρχαιότητα δύο σημαντικές πόλεις. Η Άβυδος και η Σηστός. Έγιναν ακόμα πιο γνωστές μετά το ερωτικό δράμα των δύο νέων της Ηρώς και του Λεάνδρου.

Απέναντι από τις βόρειες ακτές της Λέσβου βρίσκονται τα ερείπια της μεγάλης και φημισμένης πόλης της Άσσου. Σήμερα εκεί βρίσκεται το παραλιακό χωριό Βεχράμ-Κιοϊ.

Την όμορφη Άσσο την αποκαλεί ο Ιστορικός Στράβων «*Ερυμνή και ευτειχή*».

Τα έτη 1881-1883 η Αμερικανική Αρχαιολογική Σχολή των Αθηνών ανάσκαψε τη περιοχή της Άσσου. Εκεί ανακαλύφθηκαν τα αρχαία τείχη της πόλης καθώς και τα θεμέλια του πάλαι ποτέ θαυμάσιου ναού της θεάς Αθηνάς.

Από την Άσσο πέρασε ο μεγάλος Απόστολος των Εθνών Παύλος για να έρθει στη Μυτιλήνη. (Πράξεις 20,13).

Ανατολικά της Άσσου βρισκόταν η αρχαία πόλη Γάργαρα (σημερινό Αρίκλι). Βορειότερα επί του Ελλησπόντου στην Ασιατική ακτή υπήρχε η αρχαία πόλη της Αβύδου. Βρίσκεται σε απόσταση περίπου 5 χιλιομέτρων από το Τσανά-Καλέ.

Η Άβυδος γειτνίαζε με τις πόλεις Αρίσβη και Δάρδανο. Σήμερα πάνω στα ερείπια της Αβύδου υπάρχει το χωριό Ναγαράς. Απέναντι από την Άβυδο επί της Ευρωπαϊκής ακτής βρισκόταν η αρχαία πόλη της Σηστού. Η Σηστός ήταν αρχαία πόλη της Θράκης. Ήταν χτισμένη στο στενότερο μέρος του Ελλησπόντου. Πάνω σε ένα απόκρημνο βράχο της παραλίας της Σηστού υψωνόταν ο

Οδοιπορικό στις δύο πόλεις και ο θρύλος του

ναός της Αφροδίτης. Ίερεία του ναού αυτού ήταν η πεντάμορφη Ηρώ.

Την εποχή εκείνη κάθε χρόνο την Άνοιξη γινόταν η γιορτή της Αφροδίτης και του Άδωνη. Στη πανήγυρη αυτή της Σηστού ερχόταν πολλοί προσκυνητές από τις γύρω πόλεις. Για πρώτη φορά ήρθε στην πανήγυρη της Σηστού και ο όμορφος Λεάνδρος. Στη διάρκεια της γιορτής τα βλέμματα των δυο νέων διασταυρώθηκαν. Η φωτιά του έρωτα πυρπόλησε τις καρδιές τους. Ξεπήδησε από μέσα τους πόθος σφοδρός και ακατανίκητος. Η ερωτευμένη Ηρώ κάλεσε το Λεάνδρο στο δωμάτιό της. Από τότε κάθε βράδυ η Ηρώ τοποθετούσε στη ψηλότερη κορυφή του πύργου ένα αναμμένο λυχνάρι. Καρτερούσε τον αγαπημένο της. Ο Λεάνδρος έβλεπε το φως από την Άβυδο. Ήταν σινιάλο από την αγαπημένη του. Τον καλούσε κοντά της.

Κολυμπούσε κάθε βράδυ στη σκοτεινή θάλασσα και έφθανε στη Σηστό στην αγκαλιά της Ηρώς. Πριν ξημερώσει ο Λεάνδρος επέστρεφε στην Άβυδο. Η Ηρώ έμενε μόνη, με τη πιστή τροφό της. Όμως ήρθε χειμώνας βαρύς. Οι δύο εραστές έπρεπε να περιμένουν να έρθει η Άνοιξη για να σμίξουν. Το επόμενο βράδυ η γριά τροφός παρασύρθηκε από τη συνήθεια και άναψε το φως ψηλά στο πύργο. Όταν είδε το φως ο Λεάνδρος από την Άβυδο το θεώρησε ερωτικό κάλεσμα από την αγαπημένη του. Χωρίς δισταγμό έπεσε στη φουρτουνιασμένη θάλασσα για να βρεθεί κοντά της. Ενώ ο Λεάνδρος πάλευε με τα κύματα ο αγέρας έσβησε το λυχνάρι στο ψηλό πύργο. Ο νέος έχασε το προσανατολισμό του. Παρασύρθηκε από τα κύματα και πνίγηκε.

Το πρωί η θάλασσα έβγαλε το πτώμα του νέου στην ακτή της Σηστού. Η Ηρώ είδε το νεκρό σώμα του αγαπημένου της από ψηλά. Δεν άντεξε! Έπεσε από το πύργο και αυτοκτόνησε. Οι κάτοικοι της Σηστού έθαψαν σε κοινό τάφο τους δύο τραγικούς εραστές. Πολλά χρόνια αργότερα ο γιατρός Αντίπατρος (τον 1^ο αιώνα π.Χ.) βεβαίωσε ότι είδε με τα μάτια του στη Σηστό το τάφο της Ηρώς και του Λεάνδρου. Την ιστορία αυτή των δύο τραγικών εραστών την εξύμνησαν πολλοί ποιητές και συγγραφείς από την αρχαιότητα. Πρώτος έγραψε το περίφημο ποίημα «Τα καθ' Ηρώ και Λεάνδρον» ο υπέροχος ποιητής Μουσαίος ο Αθηναίος (ο επονομαζόμενος Γραμματικός). Ο Μουσαίος ήταν συνομήλικος με τον μεγάλο ποιητή Ορφέα.

Άβυδος και Σηστό του Ελλησπόντου Λεάνδρου και της Ηρώς

Μερικούς αιώνες αργότερα και άλλοι σπουδαίοι ποιητές όπως ο Βιργίλιος, ο Οβίδιος, ο Μαρτιάλης και άλλοι έγραψαν σπουδαία ποιήματα και εξύμνησαν το τραγικό έρωτα της Ηρώς και του Λεάνδρου.

Σε ελεύθερη απόδοση παραθέτω ένα απόσπασμα από το υπέροχο ποίημα του Μουσαίου:

Καθ' Ηρώ και Λεάνδρον

*Εξέσχισε το κεντητό χιτώνα της στα στήθη.
Κι ερρίχθη κατακεφαλής από τον όρθιο πύργο.
Κι επάν' απέθαν' η Ηρώ στον άψυχο της άνδρα.
Κι απόμειναν αγκαλιαστά τα δύο λείψανα τους.*
Επί Βυζαντινής εποχής το έργο του Μουσαίου απετέλεσε έναυσμα για πολλούς συγγραφείς και Λόγιους της εποχής εκείνης. Πολλοί έγραψαν εκατοντάδες στίχους για το ερωτικό δράμα της Ηρώς και του Λεάνδρου.

Παραθέτω μικρά αποσπάσματα από τους στίχους και τη μετάφρασή τους:

*Ειπέ θεά! Κρυφίον επιμάρτυρα λύχνον ερώτων
(Πές μου Θεά για τον λύχνο που είδε κρυφές αγάπες)
και νύχιον πλωτήρα θαλασσοπόρων υμεναίων,
(Της νύχτας τον κολυμβητή που για γαμπρός πηγαίνει)
και γάμον αγλυόεντα, τον ούκ ίδεν άφθιτος Ηώς,
(Για γάμο πες μου το σκοτεινό που δεν είδ' η Αυγούλα)
και Σηστόν και Άβυδον όπη γάμον έννυχον Ηρούς
(Και στη Σηστό και στην Άβυδο που της Ηρώς έγινε
νυχτερινός ο γάμος)*

*Νηχόμενον τε Λεάνδρον ομού και λύχνον ακούω
(Να κολυμπάει ο Λεάνδρος ακούω και μαζί του)
λύχνον απαγγέλλοντα διακτορίην Αφροδίτης
(Του λύχνου τα μηνύματα να λέει της Αφροδίτης).
Ελα θεά, τραγούδα μου, πες μου πως και έγινε το τέλος.
Το λυχνάρι που έσβησε και το παιδί πού εχάθη...
Αντικρινές γειτόνισσες οι πόλεις Σηστός κι Άβυδος ήταν.
Το τόξο του τάνυσε πάνω από τη παραλία ο Έρωτας.
Και μες τις πόλεις αυτές τις δυο τόξευσε ένα βέλος.
Και μια κοπέλα χτύπησε και ένα νιο παλληκάρι.
Τον Λεάνδρο τον όμορφο και την Ηρώ την κόρη.
Η Ηρώ στη Σηστό έμενε. Στην Άβυδο το παλικάρι.
Αστέρια ήταν και οι δυο γλυκόφωτα στις δυο μέσα τις
χώρες...*

*Πεντάμορφη ήταν η Ηρώ η γλυκιά βασιλοπούλα.
Και αφιερωμένη ιέρεια ήταν της Αφροδίτης.
Σε ένα πύργο έμενε μακριά από τους γονείς της.
Γειτόνισσα της θάλασσας, ίδια σε όμορφιά με τη θεά
Αφροδίτη...*

*Στης Αφροδίτης μια φορά ήρθε γιορτή μεγάλη.
Και στη Σηστό στη χάρη της έκαναν πανηγύρι.
Κι από παντού ετρέχανε στην άγια μέρα νάρθουν.
Κι απ τους γειτόνους στη γιορτή δεν έλειψε κανένας.*

*Και να η όμορφη ιέρεια Ηρώ μες το ναό προβάλει.
Αστραψε φως η όψη της η τρισαρτιωμένη....
Και τα χιονάτα της μάγουλα εροδοκοκκινίζαν....
Κι εχώθη στον παληκαριών τις άπραγες καρδιές ο πόθος.
Και συ δύστυχε Λεάνδρε την όμορφη ως είδες
Αζαφνα πήρες φωτιά στα φυλλοκάρδια....
Θάμπωσες! Εκεί ντροπή σε έπιασε, μα και λαχτάρα....
Και στο λαιμό τη φίλησε το μοσχομυρισμένο.
Κι αμίλητα τα μάτια της η κόρη έγειρε κάτω..
Κόρη για την αγάπη σου περνά και το άγριο κύμα.
Κάθε βράδυ θα έρχομαι το ταίρι σου βρεγμένος.
Μόνο ένα φως δείχνε μου απ το ψηλό σου κάστρο.
Μες το σκοτάδι να θωρώ και νάρχομαι κοντά σου.
(Απόσπασμα από το ποίημα του Μουσαίου «Ηρώ και
Λεάνδρος» όπως δημοσιεύτηκε στο Μόναχο το 1961
από τον εκδοτικό οίκο Heimeran από τον Η. Farber).
Αιώνες αργότερα το 1810 ο φιλέλληνας Λόρδος
Βύρων κολύμπησε από τη Σηστό στην Άβυδο.
Τον συνόδευε ένας πλοίαρχος με βάρκα και του
έδινε κατά διαστήματα, λίγο κονιάκ για να τονώ-
σει τις δυνάμεις του.*

Μετά από το κατόρθωμά του αυτό ο λόρδος Βύρων έγραψε το έργο με τίτλο «Η κόρη της Αβύδου».

Αργότερα ο ονομαστός καλλιτέχνης Κέλλερ ζωγράφησε τον ομώνυμο πίνακα.

Οι δυο αυτές αρχαίες πόλεις Άβυδος και Σηστός έγιναν πασίγνωστες σε όλο τον κόσμο από το ερωτικό δράμα της Ηρώς και του Λεάνδρου.

Χρήσιμες πηγές:

Γεωγραφία Μικράς Ασίας Κοντογιάννη, Μουσαίος ο Αθηναίος, Εγκυκλοπαίδεια ΗΛΙΟΣ, Η. Farber, Διαδίκτυο.

Ηρώ και Λεάνδρος του Ferdinand Keller (www.hellenica.de)

Ο Όσιος Παρθένιος επιστρέφει στον τόπο που γεννήθηκε

«Ο Παρθένιος γεννήθηκε στο χωριό Δαφνώνας της Χίου, πριν απ' το Εικοσιένα το σημαδιακό, το 1805...» γράφει ο Γεώργιος Διλμπής στο «Αγιομαρκάκι - ο Παρθένιος της αλήθειας» και συνεχίζει: «Πατέρας ο Μιχάλης Φραγκοσκοούφης από το Βροντάδο και η Αντωνία Παντελάρα από το Δαφνώνα. Είχε και δύο αδελφές, τη Μαρούκα και την Πέρδικα...»

Μοναχός από νέος, ασκητής και κτήτωρ της Ιεράς Μονής Αγίου Μάρκου Πενθόδου όρους της Χίου, απεβίωσε στις 8 Δεκεμβρίου 1883.

Από παιδιά ακούγαμε ιστορίες για τη ζωή, το έργο και την ικανότητά του να προλέγει τα μέλλοντα. Σπουδαιότερη, η πρόβλεψη για τον σεισμό του 1881 που κατέστρεψε τη Χίο. Κατηγορήθηκε και διώχθηκε γι' αυτό.

Διάδοχοί του, ο Γαβριήλ, ο Διονύσιος, ο Ακάκιος και τελευταίος ο σημερινός ηγούμενος, ιερομόναχος Γαβριήλ.

Ο παιδικός μας φίλος Κώστας Σταματίου Μενής, από χρόνια προσπαθεί, ποικιλοτρόπως να τιμήσει τον Άγιο του χωριού μας, κάνοντας ευρύτερα γνωστό τον τόπο καταγωγής του.

Ξεκίνησε με λειτουργίες στη μνήμη του και τρέχοντας ακούραστα προσπαθούσε να βρει συνεργάτες να στηρίζουν την άποψή του. Σήμερα, απ' ότι μου είπε, έχει οργανώσει άτυπη «Ομάδα Αγάπης» αποτελούμενη από περίπου είκοσι άτομα με στόχο να τιμούν τον Άγιο και να εφαρμόζουν και

εξαπλώνουν κατά το δυνατόν τις παρακαταθήκες του. Ένας από τους στόχους είναι η παρότρυνση ή και συγκέντρωση χρημάτων για ενίσχυση κοινοφελών οργανισμών (π.χ. Κιβωτός του Κόσμου, Γιατροί Χωρίς Σύνορα κ.ά.).

Επίσης, μετά από πολλές επαφές και συνεννοήσεις, έκανε αίτηση στους αρμόδιους φορείς για αδειοδότηση και κατασκευή προ-

σκυνηταριού στον τοίχο της Αίθουσας Πολλαπλών Χρήσεων.

Η αίτηση κατατέθηκε στις 8 Μαρτίου 2010 και οι εγκρίσεις ήλθαν η μία μετά την άλλη. Πρακτικό Τοπικού Συμβουλίου Δαφνώνα 18 Μαρτίου 2010. Απόσπασμα Πρακτικού Δήμου Καμποχώρων για έγκριση της κατασκευής εν λόγω χώρο στις 29 Μαρτίου 2010. Άδεια Ιεράς Μητροπόλεως Χίου, Ψαρών και Οινουσσών στις 7 Μαΐου 2010.

Μονή Αγίου Μάρκου όπως τη θυμόμαστε οι μεγαλύτεροι

Κλήρος και λαός στα εγκαίνια, τιμούν τον Όσιο του Δαφνώνα

Οι εργασίες άρχισαν με έξοδα του Κώστα και βοήθησε ο Σιδεράς Μπαχάς με προσωπική εργασία. Ο Μανώλης Λιτσάκης έκανε μεγάλη έκπτωση στην αγορά των μαρμάρων.

Στις 8 Δεκεμβρίου έγιναν τα εγκαίνια, παρουσία του Δημάρχου (τότε) Καμποχώρων, πλήθους προσκυνητών και την παρουσία παιδιών από μεγαλύτερες τάξεις του Σχολικού Κέντρου Καμποχώρων, που συνόδευσαν την εικόνα του Αγίου από την εκκλησία του Αγίου Παντελεήμονα όπου έγινε η θεία λειτουργία.

Όσιος Παρθένιος ο Χίος

Ο αρχιμανδρίτης Διονύσιος της Νέας Μονής, ο εφημέριος του Δαφνώνα Παντελεήμων Καλεώδης, οι ιεροψάλτες, οι αρχές και ο λαός, μετά τον αγιασμό και την τοποθέτηση της εικόνας (προσφορά του ιερέα Παντελή Καλεώδη), πήραν την ευλογία και συνεχάρησαν τον αγαπητό Κώστα Σταματίου Μενή.

Εκείνος, καμαρώνει ευχαριστημένος στη φωτογραφία της διπλανής στήλης, ανάμεσα στον Κώστα Τέττηρη και τις κόρες του Αγγελική και Κατερίνα, αφού η γυναίκα του Μαρία έφυγε βιαστικά για την αίθουσα της εκκλησίας, όπου η επιτροπή προσέφερε πλούσιο κέρασμα.

Έτσι, χάρη στον Κώστα, ο Άγιος Παρθένιος (κατά κόσμο Πολύδωρος) ξαναγύρισε στο χωριό του να δίνει την ευχή και τη χάρη του στην οικογένεια του Κώστα και «πάντων ημών».

«Ιερό προσκύνημα Οσίου Παρθενίου του Χίου»

Το Απολυτίκιο του Αγίου:

«Του Δαφνώνος τον γόνον και της Χίου αγλαΐσμα των Οσίων την δόξαν και Πατέρων το κάυχημα, τιμήσωμεν εν ύμνοις οι Πιστοί, Παρθένιον τον νέον ασκητήν, θεραπεύει γαρ νοσούντας και των μελλόντων προλέγει την έκβασιν. Δόξα τω σε δοξάσαντι Χριστώ, δόξα τω σε θαυμαστώσαντι, δόξα τω δια Σου τον σεισμόν καταγγείλαντι». Τελειώνω, με αναφορά πάλι, στο ταξίδι μου στην Κύπρο. Μεγάλη η συγκίνησή μου όταν επισκέφθηκα την Ι. Μονή Κύκκου. Στη μεγάλη αίθουσα που φυλάσσονται εκατοντάδες Αγίων Λειψάνων, μια λειψανοθήκη μου τράβηξε την προσοχή. Περιέχει στη μέση Ιερά Λείψανα του Αγίου Νεκταρίου (που έζησε στη Χίο), ενώ δεξιά κι αριστερά, των Χίων Οσίων, Παχωμίου και Παρθενίου.

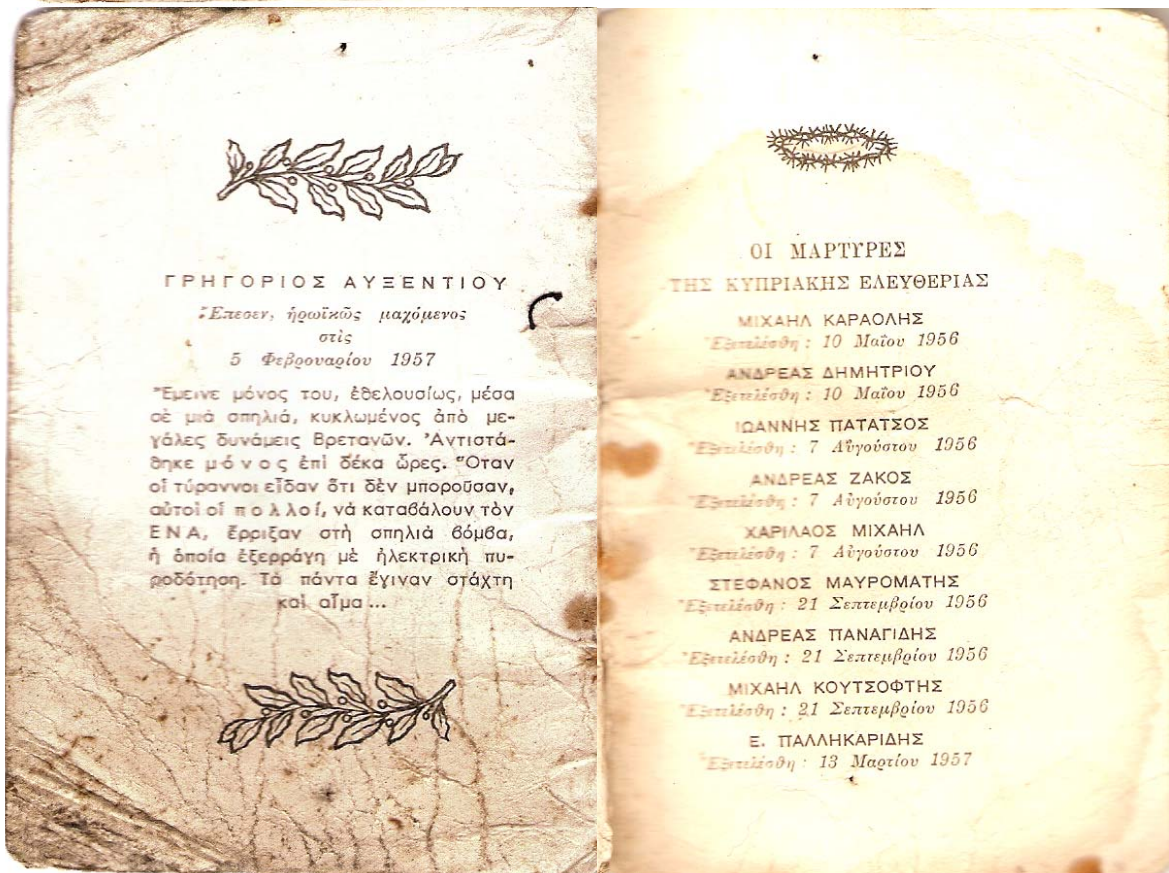
Βαγγέλης Ρουφάκης

Ιερομόναχος Ακάκιος Μενής από το Δαφνώνα

ΤΟ ΑΡΧΕΙΟ ΜΟΥ

Του Βαγγέλη Ρουφάκη

Εξώφυλλα και εσώφυλλα από την ατζέντα «Κύπρος» του 1958 που αγόρασα, παιδί τότε...

Το άλμπατρος

Ο καπετάν Στρατής, φίλος μου πλοίαρχος, ήταν ο άνθρωπος που μου έμαθε να αγαπώ τα θαλασσοπούλια. Στα ταξίδια μας πάντοτε καθόμασταν με τις ώρες και παρατηρούσαμε τα πουλιά που μας ακολουθούσαν στο ταξίδι

και που τα βράδια κουρνιάζανε στα άλμπουρα μας. Τα μελετούσαμε με τις ώρες τα είχαμε μετρημένα και όσο ανοιγόμασταν προς τον ωκεανό σιγά-σιγά μας εγκατέλειπαν. Στην αντίπερα στεριά πάλι περιμέναμε να δούμε τις εμπροσθοφυλακές των πουλιών που μας συναντούσαν και γινόντουσαν η παρέα μας ως να φτάσουμε στο επόμενο λιμάνι. Είχαμε βέβαια αρκετές φορές και πολλούς μόνιμους συνταξιδιώτες περιστέρια ταχυδρομικά που κροσάρανε μαζί μας τον ωκεανό επί πολλές μέρες τα οποία μάλιστα τα ταΐζαμε τα ποτίζαμε και τους δίναμε καταφύγιο στις κακοκαιρίες.

Όμως για τον καπετάν Στρατή τα θαλασσοπούλια ήταν κάτι παραπάνω από συντροφιά και κατευόδιο. Από τις κινήσεις τους και τις επιλογές τους στο πέταγμα καταλάβαινε τις αλλαγές του καιρού, αντιλαμβανόταν τις συνθήκες στη θάλασσα και πολλές φορές με άφησε κατάπληκτο, όταν πρόβλεπε τις κακοκαιρίες πριν από το δελτίο του καιρού που τότε έπαιρνε ο ασυρματιστής. Η μεγάλη όμως αδυναμία του ήταν τα γιγάντια και πανέμορφα πουλιά της ανοιχτής θάλασσας και του ωκεανού τα άλμπατρος.

Αυτά τα τεράστια πουλιά τα αγαπούσε και τα θαύμαζε. Όταν τα συναντούσαμε καταπέλαγα, τα παρατηρούσαμε κουβεντιάζοντας ώρες ατέλειωτες. Ο καπετάν Στρατής μου 'λεγε πολλές φορές για τα πουλιά αυτά ότι, επειδή είναι πολύ μεγάλα και αυτόνομα μέσα στην απεραντοσύνη του ωκεανού δεν έχουν εχθρούς. Επομένως είναι αθώα και άκακα. Είναι αθώοι γίγαντες.

Δεν θα 'τανε δέκα μέρες που είχαμε αφήσει το Εκίκε το πιο βόρειο λιμάνι της Χιλής φορτωμένοι ψαράλευρο για Ιαπωνία όταν συναντήσαμε στον Ειρηνικό ωκεανό ένα κοπάδι με άλμπατρος που ψαρεύανε αλλά και παίζανε γύρω από το βαπόρι.

Το σύστημα του καπετάν Στρατή ήταν κάθε μέρα στις 11.15 να πίνουμε ένα ουζάκι με μεζέ πριν πάμε για φαγητό στις δώδεκα. Εκείνη την ημέρα με πήρε τηλέφωνο στο μηχανοστάσιο πολύ πιο πριν

και μου φάνηκε παράξενο. Μάλιστα με περίμενε στη γέφυρα του πλοίου.

Έφθασα στη γέφυρα και βρήκα εκεί τον υποπλοίαρχο τον μάγειρα τον καμαρότο και βέβαια τον ανθυποπλοίαρχο της βάρδιας. Όλοι τους κοιτάζανε προς το κατάστρωμα ένα άλμπατρος που είχε παγιδευτεί ανάμεσα στα στόμια (κουβούσια) των Νο 3 και Νο 2 αμπαριών και δεν μπορούσε να απογειωθεί.

—Έλα σε περίμενα να δούμε τι θα κάνουμε με τούτο το πουλί. Λες να 'ναι άρρωστο και κατέφυγε πάνω στο βαπόρι για να ξεκουραστεί; μου είπε ανήσυχα ο καπετάν Στρατής. Τον καθησυχάσα και του είπα να πάμε επιτόπου να δούμε. Ο καμαρότος πήγε αμέσως στα ψυγεία να ξεπαγώσει ψάρια για να το ταΐσουμε, ενώ οι υπόλοιποι κατεβήκαμε στο κατάστρωμα και το πλησιάζαμε όσο μπορούσαμε πιο διακριτικά να μη το τρομάξουμε κι αντιδράσει και τραυματισθεί.

Τελικά φθάσαμε κοντά του χωρίς πρόβλημα και δεν φάνηκε ούτε να ενδιαφέρεται ούτε να ανησυχεί. Έτσι τραβήξαμε αρκετές φωτογραφίες και φωτογραφηθήκαμε μαζί του, αποφεύγοντας βέβαια τις χειρονομίες. Το παρατηρούσαμε με δέος ειδικά όταν για μια στιγμή άνοιξε και τέντωσε τα φτερά του. Ήταν πραγματικά τεράστιο. Όμως δεν θορυβήθηκε καθόλου από την παρουσία μας. Και ενώ συμβαίνανε αυτά, εμφανίζεται ο καμαρότος ο Κώστας με κάμποσα ψάρια. Πάει κατευθείαν κοντά στο πουλί, του έβαλε μπροστά του τα ψάρια για να τα φάει και άρχισε να το χαϊδεύει πίσω στο κεφάλι και τον λαιμό. Το πουλί ανέχθηκε για λίγο τα χάδια του Κώστα, αλλά στη συνέχεια του έριξε μια καλοσυνάτη, αρκετά δυνατή τσιμπιά-επίπληξη στο χέρι, σα να του είπε, αρκετά ως εδώ. Φυσικά ούτε που κοίταξε τα ψάρια του.

Τότε πρότεινε ο καπετάν Στρατής να το πιάσουμε και να το μεταφέρουμε στο ανοικτό κατάστρωμα δεξιά για να βρει ελεύθερο χώρο, να μπορέσει να πετάξει. Ο κλήρος έπεσε σε μένα που φορούσα φόρμα και γάντια. Το έπιασα προσεκτικά κρατώντας το με τα φτερά κλειστά, το μετέφερα και το ακούμπησα στο ανοικτό κατάστρωμα. Το πουλί δεν αντέδρασε αρνητικά. Όταν μάλιστα το σήκωσα παρατηρήσαμε πως τα πόδια του ήταν πληγωμένα από τις προσπάθειες που έκανε να απογειωθεί.

Ο καπετάνιος το πλησίασε και το χαϊδεψε διακριτικά κοιτάζοντας το σαν παλιό αγαπημένο φίλο. Μετά, είπε στους ναύτες και το λοστρόμο

να φύγουν όλοι από το κατάστρωμα, να ξεφοβηθεί και να επιχειρήσει να ξαναπετάξει. Εμείς οι υπόλοιποι γυρίσαμε πάλι στη γέφυρα και από κει το παρατηρούσαμε με αγωνία. Είπαμε, αν είναι άρρωστο θα μείνει πάνω στο πλοίο. Διαφορετικά θα φύγει.

Ευτυχώς, μετά από περίπου 15 λεπτά το άλμπατρος απογειώθηκε με επιτυχία μέσα στα χαρούμενα χειροκροτήματα όλων μας, έκανε μια στροφή, γύρισε και πλανάρισε πάνω από την κόντρα γέφυρα του βαποριού σαν να μας αποχαιρετούσε και έφυγε, προφανώς για να βρει τους συντρόφους του.

Ο καπετάν Στρατής τότε γύρισε και μου είπε σκεφτικός:

—Σήμερα Μανωλιό δεν είδαμε μόνο ένα από τα πολλά πρόσωπα του Θεού, αλλά το χαϊδέψαμε με κιόλας».

Μανώλης Φύσσα

Φτωχή Κύπρος

Φτωχή Κύπρος, εκυρτώθης
 απ' το βάρος του ζυγού,
 της σκλαβιάς οι αλυσίδες
 σ' άνοιξαν πληγές παντού.
 Του ερέβους οι δυνάστες
 τα σιχαμερά σκυλιά
 κτυπούν άνανδρα στους δρόμους
 τα αθώα τα παιδιά.
 Οι κανίβαλοι Εγγλέζοι
 βασανίζουν τον λαό
 την πολύπαθη τη γη του
 την εκάναν μακελειό.
 Της δεινής στρατοκρατίας
 οι χυδαίοι αρχηγοί
 πόσο ακόμα μεσ' τα όπλα
 θα ματώνουνε τη γη;

Μιχαλάκης Καραολής

Περιεχόμενα

Φυλακισμένα Μνήματα	Χρυσάνθης Ζιτσαία	1
Γράμμα του Ευαγ. Παλληκαρίδη στους συμμαθητές του	Ευαγόρα Παλληκαρίδη	2
Άνοιξη, Αναγέννηση, Ανάσταση	Βαγγέλη Ρουφάκη	3
Ευαγόρας Παλληκαρίδης ο ήρωας και ο ποιητής	Διαδικτυακό βιβλιοπωλείο Θούλη	4
Ιστορικά Κειμήλια της Κύπρου	Μουσείο Εθνικού Αγώνος Λευκωσίας	5
Λίγες μέρες στην Κύπρο, πολλές εμπειρίες	Βαγγέλη Ρουφάκη	6
Κύπρος-Βόρειο Αιγαίο, Πολιτιστικές Ανταλλαγές	Βαγγέλη Ρουφάκη	10
Γαλλικό Πολιτιστικό Κέντρο	Βαγγέλη Ρουφάκη	11
Στον Ανδρέα Ζάκο	Κλαίρης Αγγελίδου	12
Σφακτάρια της πόλης	Γιώτας Μετζίτη	12
Οι Ηρωομάρτυρες της ΕΟΚΑ	Παναγιώτας Ψιλλίτα-Ιωάννου (ΣΙΜΑΕ)	12
Νεκρική σιγή	Κώστα Σωκράτους	13
Κύπρος, Θυσίες, Ηρωισμοί, Μεγαλεία	Βαγγέλη Ρουφάκη	14
Η Χιώτισσα	Βασίλη Μιχαηλίδη	16
Βασίλης Μιχαηλίδης	www.erevos.com	18
Παναγιώτη Τουμάζου... συνέχεια	Βαγγέλη Ρουφάκη	19
Οδοιπορικό στις δύο πόλεις Άβυδο και Σηστό	Αντώνη Τενέδιου	20
Ο Όσιος Παρθένιος επιστρέφει στον τόπο που γεννήθηκε	Βαγγέλη Ρουφάκη	22
Το Αρχείο μου-Ατζέντα «Κύπρος»	Βαγγέλη Ρουφάκη	24
Το Άλμπατρος	Μανώλη Φύσσα	25
Φτωχή Κύπρος	Μιχαλάκη Καραολή	26
Περιεχόμενα		26
Στον Ευαγόρα Παλληκαρίδη	Φώτη Βαρέλη	27

Στον Ευαγόρα Παλληκαρίδη

Εψές πουρνό μεσάνυχτα στης φυλακής τη μάντρα
μες στης κρεμάλας τη θηλιά σπαρτάραγε ο Βαγόρας.

Σπαρτάρισε, ξεψύχησε, δεν τ' άκουσε κανένας.
Η μάνα του ήταν μακριά κι ο κύρης του δεμένος,
η νια που τον ορμήνευε δεν είδε νυχτοπούλι
κι ούλοι οι συμμαθητάδες του μαύρο όνειρο δεν είδαν.
Εψές πουρνό μεσάνυχτα θάψαν τον Ευαγόρα.

Σήμερα Σάββατο ταχιά, όλη η ζωή σαν πρώτα.
Εκείνος πάει στο μαγαζί, ετούτος πάει στον κάμπον.
Ψηλώνει ο χτίστης εκκλησιά, πανί απλώνει ο ναύτης,
και στο σχολειόν ο μαθητής συλλογισμένος πάει.
Χτυπά κουδούνι, μπαίνουνε στην τάξη του ο καθένας.
Μπαίνει κι η πρώτη η άταχτη κι η τρίτη που διαβάζει,
μπαίνει κι η πέμπτη αμίλητη, η τάξη του Ευαγόρα.

—Παρόντες όλοι;

—Κύριε, ο Ευαγόρας λείπει.

—Παρόντες, λέει ο δάσκαλος και με φωνή που τρέμει:

—Σήκω, Ευαγόρα, να μας πεις Ελληνική Ιστορία!

Χωρίς μηλιά όλοι γύρισαν στο άδειο το θρανίο.

—Στάσου, Ευαγόρα, ορθός, εκεί στη θέση σου όπως πρώτα!

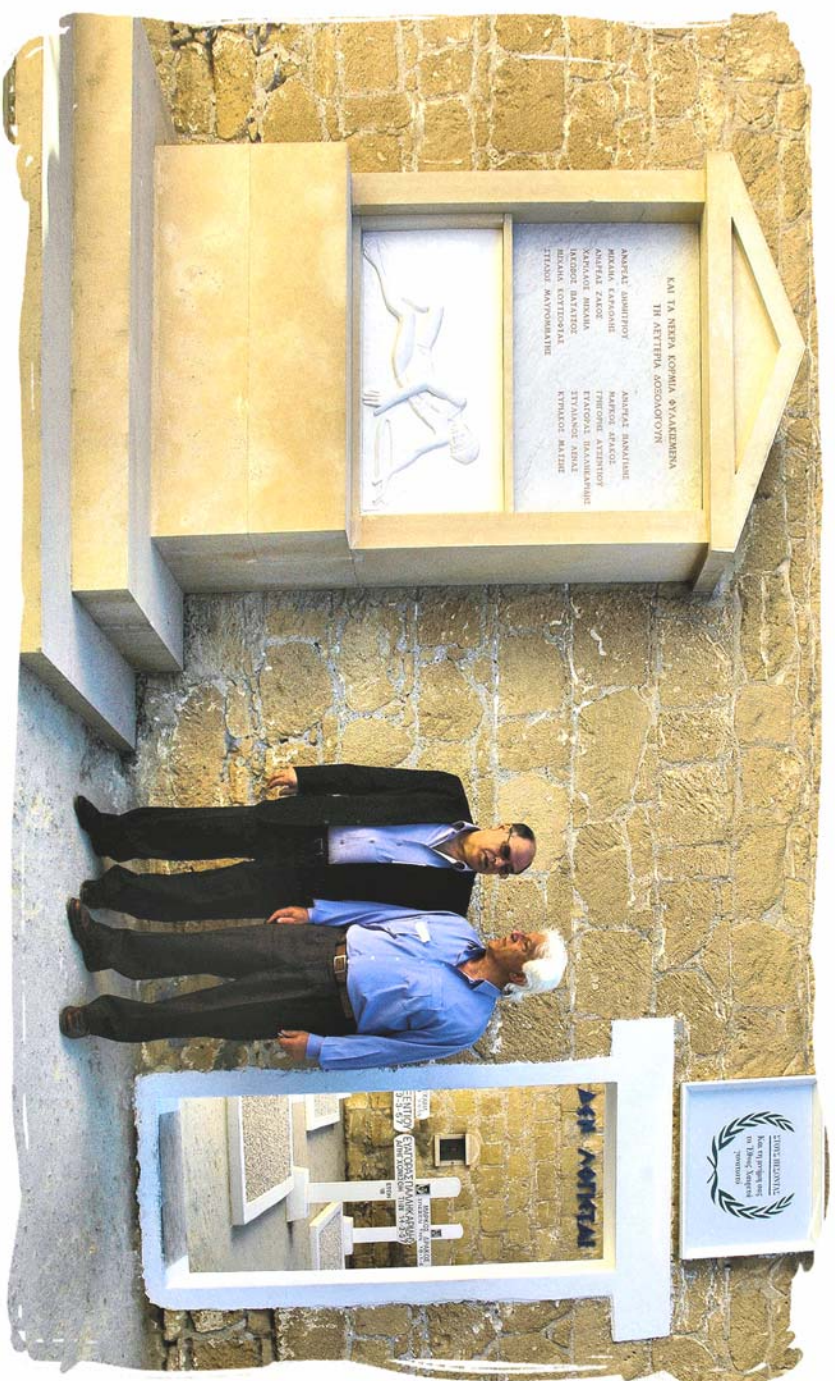
Ο δίπλα, οι άλλοι μαθητές, βουβοί και δακρυσμένοι,
αναρωτιούνται στην αρχή, ώσπου η σιωπή τους κάμνει
να πέσουν μ' αναφιλητά επάνω στα θρανία.

—Παλληκαρίδη, άριστα! Βαγόρα, πάντα πρώτος!

κλαμένος λέει ο δάσκαλος ανάμεσα στο θρήνο.

Στους πρώτους πρώτος, άγγελε πατρίδας δοξασμένης,
συ, μέχρι χθες της μάνας σου ελπίδα κι αποκούμπι
και του σχολειού μας σήμερα Δευτέρα Παρουσία.

Είπε κι απλώθηκε σιωπή πα' στα κλαμένα νιάτα,
που μπρούμυτα γεμίζανε της τάξης τα θρανία,
έξω απ' εκείνο τ' αδειανό, παντοτινά γεμάτο.

Με τον αγωνιστή της ΕΟΚΑ και σήμερα ξεναγό στον τόπο της θυσίας Δήμο Βρυωνίδη (σύζυγο της αδελφής του Ευαγόρα Παλληκαρίδη, Μαρούδας)

Λευκωσία 28-11-2010